

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІОЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 43 (1162)

Серада, 29 мая 1957 года

Цана 40 кап.

ТЭАТРАЛЬНЫ СЕЗОН ЮБІЛЕЙНАГА ГОДА

Закрылася сэзонна ў тэатрах оперы і балету і імя ЛКСМБ. Апошнія спектаклі ў гэтыя дні паказвалі ў большасці іншых тэатрах рэспублікі. Мінусы з'явіліся сезон быў багаты значнымі пастаноўкамі, асабліва спектаклямі, якія і каларытныя сцэнічнымі вобразамі. У творчых калектывах пануе асабліва прэзэнтнае настроі, жаданне арганізацыі, рэжысёраў і актывістаў выказаць у сцэнічных творах тое, што іх асабліва хвалюе і што яны лічаць найбольш істотным і важным у гістарычным 1957 годзе.

Праўда, не заўсёды ўдалася здзейсніць высокародныя намеры. Поруч з высокай ідэяй спектаклямі, якія характэрны багатым акцёрскай фантазіяй, акрыленай рэжысёрскай думкай, былі і такія, дзе сапраўднае натхненне заслабала нудным раманшэвем.

Але многае хвалюе на сцэне, выклікаючы ў нашай моладзі жаданне быць падобным да герояў, якія ўвасабляюць лепшыя рысы савецкіх людзей — будучыню камунізма.

Прычына важна, што нашы славны юбіляр — тэатр, які з гонарам носіць імя Вялікага Горкага, асабліва трывала развіццём рэалістычнай трагедыі, рашуча выдзяляюцца ад усялякай парага інтэлектуальна і баскрылага фармалізма.

У «Антыквітарнай трагедыі» і «Каміненным гняздо» калектыву горкаўскага тэатру новыя станаючыя рысы акцёрскага і рэжысёрскага майстэрства, якія ў значнай меры праявіліся ўжо раней — у такіх спектаклях, як «Разлом», «Варвары», «Брэсцкая крэпасць», «Кароль Лір» і іншыя.

У лепшых паставоўках мінулага сэзона адчуваецца мастацкая сталасць і творчая культура рэжысёраў. У «Антыквітарнай трагедыі» (рэжысёр М. Співак) гэта асабліва выдатна праявілася ў дасканалым прафесійным уменстве будаваць вобразныя сцэны, дамагаюцца графічнай змяняльнай выразнасці складаных народных сцен разам з індывідуальнай вобразнасцю кожнага іх удзельніка.

У «Каміненным гняздо» паглыблены тры рысы рэжысёра В. Фёдарова, якія асабліва ладна праявіліся ў «Варвары»: ласкавая ладна псіхалагічных партыяў герояў, глыбокае раскрыццё іх лірычных пачуццяў і драматычных перажыванняў, асабліва і грамадскай трагедыі.

Апавядаючы ідэям драматурга і залучаючы паставоўшчыка і лепшыя работы актывістаў тэатра. Так, нават вельмі цэка ўзнік «Антыквітарная трагедыя» без сурова-манументальных форм декарацыў і характэрнай матэрыяльнай вопраткі (мастак А. Грыгар'ян).

Бадзі, найбольш значнае ў акцёрскім майстэрстве горкаўскага тэатра маляўніча мастацтва асабліва пры налічэнні навуковай каларытных, жывага праўдлівага партыяў герояў.

Есць у актыве тэатра такія сцэнічныя вобразы, якія складаюць асалоду мастацтва нашай рэспублікі. Гэта Берсеў Д. Арлова, Гадун Г. Качаткова, старая гаспадыня Нікавуры А. Абуховіч, Лір А. Кістава, Кукушкін Я. Палосіна, Камісар А. Клімавіч і іншыя вобразы, створаныя майстрамі старэйшага і маладшага пакаленняў.

Аднак і ва ўрачыстым дні нехта не пераградоў таленавіты калектыву ад не-

бяспекі самазастанавлення і «спачывання на лаўрах». У рэпертуары тэатра яшчэ вельмі слаба адлюстраваны жыццё і нацыянальна-сацыялістычная праца беларускага народа. У калектыве мала акцёрскай моладзі, няма маладой рэжысуры. Не заўсёды тут ствараліся спрыяльныя ўмовы для іх выхавання і творчага росту. Не ўсе спектаклі, якія ставіў тэатр, вытрымалі праверку часам.

Аб гэтым трэба пачаць, рыхтуючыся да ўсенароднага свята — саракагоддзя Савецкай улады, каб узабачыць рэпертуар тэатра новымі здабыткамі, яшчэ больш удастаналіца майстэрства калектыву.

Творчыя вынікі дзейнасці рускага тэатра ў асенне-зімовым сезоне ў многіх характэрны і для іншых тэатраў рэспублікі. Іх калектывы атрымалі творчы перамогу ў тым вышэйшым, калі правільна высоку патрабавальнасць да рэпертуару і яго ўвасаблення. Іны партыі наўдачу заўсёды, калі прыняць і настойліва і ў гэтай галіне адсутнічаюць.

Мастацкаму кіраўніцтву тэатра оперы і балету раней даволі часта даводзілася слухаць дакоры за марудныя тэмпы творчай працы і значныя хібы вакальнай і харэаграфічнай культуры. Прэ'еры сезону, які толькі што закончыўся («Надзея Дурава», «Варсар» і асабліва «Садко»), характэрны значным павышэннем музычна-сцэнічнай культуры тэатра, удастаналеннем майстэрства яго саістаў і калектываў (аркестра, хору і балету), дырыжорскага і рэжысёрскага майстэрства.

Аднак опернаму тэатру і яго кіраўніцтву і цар трэба кінуць навокаль сур'ёзны папрок у адносінах сапраўднага клопату аб арыгінальным беларускім рэпертуару на гэты момант.

Увогуле нашы тэатры, якія ў асенне-зімовым сезоне паставілі новыя творы беларускай драматургіі, не могуць пахваліцца тым, што ва ўсіх гэтых спектаклях адлюстраваны асабліва значныя вынікі жыцця. Не заўсёды майстэрства выканання знаходзілася на высокім узроўні.

З'явіліся хоць і не зусім ашчэ дасканалыя творы («Навука вы маладыя», «Аркэдэ Жыгалькі», «Глыбокая пазна» і некаторыя іншыя), аднак у іх адчуваецца жывы подых часу, ёсць дзейны героі з цікавымі думкамі і шырымі пачуццямі.

Значна ўбагачылі свой рэпертуар Магілёўскі тэатр («Крэмаўскія кураты»), тэатр імя Якуба Коласа («Прыняжыня і зьяважаныя»), тэатр імя ЛКСМБ («Фабрычная дзяўчына») і іншыя калектывы.

Лепшыя спектаклі мінулага года («Салавей» і «Антыквітарная трагедыя») будуць паказаны ў час другой «Прыбалтыйскай тэатральнай вясны», якая адбудзецца 26 мая ў Вільнюсе.

Зімовы сезон закончыўся. Аднак самая важная і адказная работа па падрыхтоўцы да саракагоддзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі наперадзе. Абаважак кожнага тэатра сустраць усенароднае свята змястоўнымі спектаклямі на тэмы творчай працы беларускага народа — будучыня камунізма, сцэнічнымі творами, у якіх будучы адлюстраваны славныя старонкі гісторыі барацьбы народа пад кіраўніцтвам ленинскай партыі за сваё сённяшняе і светлую будучыню.

ДЭКАДА ТАТАРСКАГА МАСТАЦТВА І ЛІТАРАТУРЫ У МАСКВЕ

У адзінай брацкай сям'і

З кожным днём, з кожным годам мацнею дзюбка братніх народаў нашай вялікай сацыялістычнай Радзімы. Ва ўсіх рэспубліках з'яўляюцца новыя імёны пісьменнікаў, дзеячоў мастацтва, якіх ведаюць не толькі ў сваёй рэспубліцы, але і далёка за яе межамі. Рускія чытаюць кнігі беларусаў і ўкраінцаў, украінцы і беларусы на сваёй мове чытаюць грузінаў і таджыкаў. Лепшыя дасягненні мастацтва братніх народаў шырока папулярныя ў нас. Новае сведчанне гэтага — першая декада татарскага мастацтва і літаратуры ў Маскве.

Татарская АССР за гады Савецкай улады з адстага да цёмнага краю ператварылася ў адзін з важнейшых эканамічных раёнаў краіны. Цяпер Савецкаму Татарыю па праву называюць рэспублікай чорнага золата. Па здабычы нафты яна вышла на першае месца ў Савецкім Саюзе. Вялікіх дасягненняў дабілася Татарская рэспубліка і ў галіне развіцця сваёй культуры, сацыялістычнай па амету і нацыянальнай па форме. Цяпер у рэспубліцы налічваецца 2383 бібліятэкі і кніжны-чытальні, 2406 клубы і палацы культуры. Штогод выпускаюцца сотні кніг. Толькі да декады было выдана 170 твораў пісьменнікаў Татарыі. У рэспубліцы зараз ёсць акадэмічны тэатр імя Г. Камала, тэатр оперы і балету імя Мусы Джаліла, рускі драматычны тэатр імя В. Качалава, шмат самадзейных калектываў і іншых культурных устаноў.

Пісьменнікі Савецкай Татарыі, як і ўсе работнікі культуры, сутрацілі сваю дэкаду значнымі поспехамі ў паэзіі, прозе, драматургіі, крытыцы і літаратуразнаўстве. Іны прывялі з сабою ў Маскву новыя творы — раманы, пэмы, апавесці, пэсы. Сарод іх такіх вядомых шырокаму колу чытачоў кнігі, як: «Анталогія татарскай паэзіі», гісторыка-біяграфічныя раманы «На світанні» Ш. Камала, «Вясеннія ветры» Г. Нахмі, «Незабытыя годы» І. Газі, «Тугай» А. Файзі; раманы аб сацыялістычных пераўтварэннях у вёсцы — «Калі нараджаецца цудоўнае» Ш. Камала, «Глыбокі карэнні» Г. Ібрагімава; раманы аб герарнай барацьбе савецкіх людзей у гады Вялікай Айчыннай вайны — «Часны» Г. Башырава, «Армянаты» і «Газітур» А. Абсалямава, «Любі з Яланата» М. Аміра і шмат іншых твораў. Нарэшце, нядаўна, перадаўкай, уся краіна з радасцю сустрала вестку аб тым, што Ленинка прэмія прысуджана вялікаму сыну Татарыі, Герою Савецкага Саюза паэту Мусе Джалілу.

25 мая ў Калоннай зале Дома саюзаў адкрылася літаратурная частка декады. У першы дзень декады ў тэатрах Масквы былі паказаны новыя спектаклі казанскіх тэатраў: у зале тэатра імя К. Станіслаўскага і В. Нейіровіча-Данчонкі Татарскі дзяржаўны тэатр оперы і балету імя Мусы Джаліла паказаў балет «Шурале» (музыка Ф. Аруліна, лібрэта А. Файзі). Казанскі дзяржаўны рускі драматычны тэатр імя В. Качалава паказаў спектакль «Стары» М. Горкага.

У надвечер 26 мая, вечамам у тэатры імя Мусы Джаліла ішла новая опера «Самат» Х. Валіуліна. Тэатр імя В. Качалава паказаў пэсу А. Афінагенава «Маці сваіх дзяцей». У многіх тэатрах краіны ідзе музычная камедыя татарскага кампазітара Дж. Файзі «Чаравічкі», якая знаёма ўжо шырокай грамадскасці. Масквічам паказаў гэты спектакль старэйшы тэатр калектыву тэатральнай самадзейнасці Палаца культуры Піраўскага раёна Казані.

У канцэртнай зале імя Чайкоўскага выступіў ансамбль песні і танца Татарскай АССР. Дзяржаўная філармонія імя Г. Тугая даў канцэрт у Доме вучоных.

У Кастрычніцкай зале Дома саюзаў адбыўся веча татарскай паэзіі.

На экраны кінотэатраў дэманстраваліся каларныя фільмы «Савецкая Татарыя» і «Мастацтва Савецкай Татарыі».

Другая „Прыбалтыйская тэатральная вясна“

У Вільнюсе пачалася другая «Прыбалтыйская тэатральная вясна». У літоўскай сталіцы сабраліся шматлікія госці з Беларусі, Латвіі, Эстоніі. Першы спектакль паказалі актывісты тэатра імя Янкі Купалы. Яны пазнамілі гаспацоў з п'есай «Салавей». На другі дзень адбылося абмеркаванне спектакля.

У тэатральнай вясне прымае таксама ўдзел рускі драматычны тэатр БССР імя Горкага. Днямі ён паказаў спектакль «Антыквітарная трагедыя».

Служыць народу — абавязак кожнага пісьменніка

З адкрытага партыйнага сходу Саюза пісьменнікаў БССР

27 мая ў Мінску адбыўся адкрыты сход партыйнай арганізацыі Саюза пісьменнікаў Беларусі, прысвечаны вынікам трэцяга пленума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР і задачам беларускай пісьменніцкай арганізацыі ў сувязі з падрыхтоўкай да 40-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

З дакладам выступіў старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Пятрусь Броўка.

— Трэці пленум праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, — сказаў ён, — прыцягнуў увагу ўсяго савецкага народа. І гэта не выпадкова. Нідзе ў свеце літаратура не карыстаецца такой любоўю і павагай, якой карыстаецца наша савецкая літаратура.

Усе ўдзельнікі пленума адчуваюць высокую маральную адказнасць за лёс нашай літаратуры. Пленум паказаў, што наша літаратура маналітна, яе пісьменніцы рады з'яднацца вакол роднай Комуністычнай партыі і яе ленинскага ЦК.

Дакладчык гаворыць, што большасць удзельнікаў пленума асудзіла тую невялікую групу маскоўскіх пісьменнікаў, якія імкнуліся выдзяліць свае ўласныя думкі за думку грамадства. Раскай крытыцы падверглася на пленуме работа маскоўскай пісьменніцкай арганізацыі, рэдакцыі часопіса «Новый мир» і альманаха «Літаратурная Москва», на старонках якіх друкаваліся такія ідэіна заганыя творы, як раман В. Дуднічова «Не хлеб адзіны», апавяданні А. Яшчына «Рыччэгі», Д. Грыншэ «Уласная думка», пэма С. Кірсанава «Сем дзён тыдня» і іншыя. Даўна, што ніхто з гэтых пісьменнікаў не выступіў на пленуме, не расказаў аб сваіх памылках. Некалькі з тых пісьменнікаў, якія збіраліся зрабіць альманах «Літаратурная Москва» сцягам сваёй групы, не выступілі на пленуме. Іх маўчанне было асуджана многімі выступіўшымі таварышамі.

Капіталісты вядуць супраць нас самую шавіёнскую ідэалагічную атаку, — гаворыць П. Броўка. — Гэта прымушае нас кваліфікацыя аб вострым ідэінай зброі. Нам трэба быць ішчэ больш стойкімі, багатымі ад адносіна да ўсялякіх шкідливых працяў, якія больш сур'ёзна ставіцца да вырашэння ўсіх пытанняў нашага літаратурнага жыцця, зыходзячы з правільных марксісцка-ленинскіх пазіцыяў, ва ўсім праяўляючы партыйную прычыналасць.

Мы не адмаўляем таго, што ў нас ёсць недахопы. Але мы маем больш дасягненняў, аб якіх мы ў апошні час мала гаворым. На пленуме якая бы таварышавы аб гэтых дасягненнях. І мы павінны даць аб іх дапамогаю асэн аднаму ў рабоце, а не займацца крытыкаваннем. Мы павінны не забываць аб нашых дасягненнях і даваць яшчэ больш развіцця ім. На прыкладах рускай літаратуры вучыліся пісьменнікі ўсяго свету. Шмат такіх прыкладаў ёсць і ў нашых нацыянальных літаратурах, аб дасягненнях якіх гаварылася на пленуме ў Маскве.

Далей тав. Броўка спыняецца на некаторых пытаннях становішча нашай беларускай літаратуры ў сучасны момант. Наша рэспубліка, значнае ён, стала непазнавальнай. Значны поспеху дасягнула яе народная гаспадарка, узраслі літаратура і мастацтва. Наша пісьменніцкая арганізацыя здарова. У ёй не было такіх шкідливых працяў, імкнення перагледзець свае пазіцыі, якое было, напрыклад, у маскоўскай пісьменніцкай арганізацыі. Але і ў нас ёсць шмат недахопаў. Мы радка бываем на заводах, у калгасе. Перанесці цэнтр увагі нашай дзейнасці на месцы, у вобласці і раёны, стаць бліжэй да народа, быць заўсёды разам з народам, дапамагаць яму і словам і справай у вырашэнні ўсіх пытанняў грамадскага жыцця — наша першачарговая задача. Нам трэба падумаць і аб тым, каб у некаторых абласных цэнтрах, напрыклад, у Гродна ці Магілёве, стварыць часопісы, падумаць аб далейшым культурным росце нашых абласных цэнтраў.

Мы яшчэ мала дапамагам Цэнтральному Камітэту партыі Беларусі ў паяшэнні такога, напрыклад, участка ідэіна-выхавальчай работы, як наглядная агітацыя. Не брыдка будзе для паэта напісаць частушку або трыпныя вершаваныя радкі для добрага плаката.

П. Броўка прапануе, каб Дзяржаўнае выданства Беларусі вылучыла да 40-й гадавіны Кастрычніцка зборнік паэзіі і народнай творчасці пра заснавальніка сацыялістычнай дзяржавы Вадзіміра Ільіча Леніна. Дакладчык гаворыць аб неабходнасці добра

Служыць народу — абавязак кожнага пісьменніка

З адкрытага партыйнага сходу Саюза пісьменнікаў БССР

падухавіць новавыбраных дэпутатаў па чатырох выбарчых акругах.

Затым зацвердзяцца наступны парадак дня сесіі Вярхоўнага Савета:

1. Аб далейшым удасканаленні арганізацыі кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам у Беларускай ССР. (Пытанне Унісіа Цэнтральнага Камітэтам Комуністычнай партыі Беларусі і Саветам Міністраў Беларускай ССР).

2. Аб паяшэнні медыцынскага аслугоўвання насельніцтва. (Пытанне Унісіа Саветам Міністраў Беларускай ССР).

3. Зацверджанне Указу Празідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. (Пытанне Унісіа Празідыумам Вярхоўнага Савета Беларускай ССР).

Слова для даклада аб далейшым удасканаленні арганізацыі кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам у Беларускай ССР атрымаўе Старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР дэпутат Н. Я. Аўхімовіч.

Пасля даклада пачаліся спрэчкі. Сёння сесія працягне сваю работу.

Служыць народу — абавязак кожнага пісьменніка

З адкрытага партыйнага сходу Саюза пісьменнікаў БССР

партыйнае і правесці тыдзень украінскай літаратуры ў Беларусі.

Заканчваючы даклад, П. Броўка сказаў: — У літаратуры ёсць дзве смеласці — рэвалюцыйная, тая, якая дапамагае нам перамагчы на франтах Вялікай Айчыннай вайны, узяць за руін гарады, аднавіць нашы гаспадарку, наварыць цаліну, і тая, і гэтая, умовна смеласць, якая носіць назву «крытыкаванства». Апошнюю мы павінны асудзіць раз і назаўсёды.

Мы, беларускія пісьменнікі, атрымалі добрую ацэнку нашай партыі і ўрада. Мы, як і іншыя нашы братні літаратуры, паказалі сабе цвёрдымі, прыняцымі, аказаліся на ўзроўні ітаросаў нашай партыі. Але гэта не павінна нас заспакоіваць. Мы павінны зрабіць ішчэ больш для таго, каб даць нашаму народу творы, дастойны яго гераічных спраў, нашай эпохі. Мы заўсёды ішлі і будзем ісці пад сцягам партыі, амагаючыся за лепшае будучае нашага народа.

Пасля даклада пачаліся спрэчкі. Адзін за другім на трыбуну выходзілі пісьменнікі. Яны з пачуццямі вялікай адказнасці за сваю літаратуру, з заклапочанасцю гаворылі аб тым, што трэба зрабіць, каб разам са сваім народам дастойна сустраць славуну гадавіну Вялікай Кастрычніцкай.

Слова атрымаўе народны мастак БССР С. Азгур. Ён гаворыць аб тым, з якой цэльнасцю і сардэчнасцю прывалі кіраўнікі Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада пісьменнікаў, мастакоў, скульптараў і кампазітараў на ўрадавай дачы пад Масквой.

— У час гэтага прыёму, — гаворыць тав. Азгур, — мы, работнікі мастацтва, ішчэ раз адчулі, з якой любоўю і клопатам адносіцца да нас наша партыя і ўрад, якую вялікую увагу надаюць яны росту нашай літаратуры і мастацтва, выхаванню каліў творчай інтэлігенцыі. Гэта была шчыра, прстая, задушевная размова партыі з народам. Так размаўляе толькі родная маці са сваімі дзецьмі, патрабавальна, ласкава і любячая маці.

Прамоўца спыняецца на некаторых пытаннях развіцця нашага абычковага і зарубежнага мастацтва, гаворыць аб метадах сацыялістычнага рэалізма, які быў і будзе ў аснове творчай дзейнасці ўсіх савецкіх мастакоў, пісьменнікаў, скульптараў.

З пранікнёнай, цёпла сустраціў усімі прысутнымі прамовай выступіў на сходзе ўдзельнік трэцяга пленума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР паэт Мансім Тамн.

— Трэці пленум пісьменнікаў нашай краіны, — сказаў ён, — будзе мець вялікае значэнне ў нашым літаратурным жыцці. Ён яшчэ мацней згуртаваў нашы пісьменніцкія рады вакол Комуністычнай партыі, якая з мадарынскай любоўю клопатаецца аб усяй нашай літаратуры, аб тым, каб яна не адставала ад жыцця, каб мы заўсёды ішлі ў нагу з жыццём, верна служылі сваёму народу. У дні работы пленума мы ўбачылі яшчэ раз, якой любоўю карыстаецца наша літаратура ва ўсіх савецкіх людзей, якія велічыня задачы ставяць перад ёй партыя і народ.

М. Тамн робіць крытычныя заўвагі ў адрас асобных пісьменнікаў, якія выступілі на пленуме. У выступленнях некаторых таварышаў не было рознай крытыкі тых недахопаў, якія меліся ў рабоце маскоўскай пісьменніцкай арганізацыі, адчуваўся нотка наўвагі да нацыянальных літаратур.

Важнае пытанне ўзяў малады пісьменнік, член гродзенскага літаратурнага аб'яднання Аляксей Карпюк. Ён гаворыць аб рабоце абласных літаратурных аб'яднанняў, аб тым, што яшчэ наізраюцца вынікі наўважлівага стаўлення да пісьменнікаў, якія жывуць і працуюць у раёнах. У гэтай сувязі прамоўца разка крытыкуе асобных работнікаў гродзенскіх абласных арганізацый.

А. Карпюк падтрымаўе прапанову тав. Броўкі, каб у Гродна на базе альманаха «Нема» стварыць літаратурна-мастацкі і грамадска-палітычны часопіс. Гэта стаць магчымае членам гродзенскага літаратурнага аб'яднання прыняць шырокае кола чытачоў і новай кадры маладых пісьменнікаў.

Далей тав. Карпюк спыняецца на яшчэ адным важным пытанні — аб ушаванні панаці нашых нацыянальных герояў.

На сходзе прынята рэзалюцыя, якая заклікае пісьменнікаў, рыхтуючыся да 40-годдзя Вялікага Кастрычніка, прыкласці ўсе сілы і здольнасці, каб сустраць гэтае гістарычнае свята савецкага народа новымі творами, прысвечанымі гераізму нашага народа ў барацьбе і працы, творами, якія-б актыўна служылі высокароднай мэта — будаваць камуністычнага грамадства.

На здымках уперсе — П. Броўка, гутарыць з чытачамі — невядомымі магазіна: унізе — А. Куляшоў адказвае на шматлікія пытанні пакупнікоў. А. Зарыцкі падпісвае аўтографы. Дзюбчаты набілі новыя кнігі беларускіх паэтаў.

На здымках уперсе — П. Броўка, гутарыць з чытачамі — невядомымі магазіна: унізе — А. Куляшоў адказвае на шматлікія пытанні пакупнікоў. А. Зарыцкі падпісвае аўтографы. Дзюбчаты набілі новыя кнігі беларускіх паэтаў.

На здымках уперсе — П. Броўка, гутарыць з чытачамі — невядомымі магазіна: унізе — А. Куляшоў адказвае на шматлікія пытанні пакупнікоў. А. Зарыцкі падпісвае аўтографы. Дзюбчаты набілі новыя кнігі беларускіх паэтаў.

На здымках уперсе — П. Броўка, гутарыць з чытачамі — невядомымі магазіна: унізе — А. Куляшоў адказвае на шматлікія пытанні пакупнікоў. А. Зарыцкі падпісвае аўтографы. Дзюбчаты набілі новыя кнігі беларускіх паэтаў.

На здымках уперсе — П. Броўка, гутарыць з чытачамі — невядомымі магазіна: унізе — А. Куляшоў адказвае на шматлікія пытанні пакупнікоў. А. Зарыцкі падпісвае аўтографы. Дзюбчаты набілі новыя кнігі беларускіх паэтаў.

На здымках уперсе — П. Броўка, гутарыць з чытачамі — невядомымі магазіна: унізе — А. Куляшоў адказвае на шматлікія пытанні пакупнікоў. А. Зарыцкі падпісвае аўтографы. Дзюбчаты набілі новыя кнігі беларускіх паэтаў.

На здымках уперсе — П. Броўка, гутарыць з чытачамі — невядомымі магазіна: унізе — А. Куляшоў адказвае на шматлікія пытанні пакупнікоў. А. Зарыцкі падпісвае аўтографы. Дзюбчаты набілі новыя кнігі беларускіх паэтаў.

На здымках уперсе — П. Броўка, гутарыць з чытачамі — невядомымі магазіна: унізе — А. Куляшоў адказвае на шматлікія пытанні пакупнікоў. А. Зарыцкі падпісвае аўтографы. Дзюбчаты набілі новыя кнігі беларускіх паэтаў.

На здымках уперсе — П. Броўка, гутарыць з чытачамі — невядомымі магазіна: унізе — А. Куляшоў адказвае на шматлікія пытанні пакупнікоў. А. Зарыцкі падпісвае аўтографы.

ГАДЫ ПОШУКАЎ І ПЕРАМОГ

ПАЖАДАННІ СЯБРАМ

У тэатральным мастацтве Беларускай рэспублікі часнае месца займае дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горькага.

Створаны 25 год назад, ён агульнавядомы вялікую колькасць акцёраў рускай сцэны.

Працоўныя Беларусі памятаюць пад пастапоўнае даваеннае перыяду. «Ігор Булычов» Горькага, «Гора ад розуму» Грыбонскага, «Беспасянае» Астроўскага, «Гібель аскандра» Карнейчука, «Любові Яравая» Трэнева і рад іншых спектакляў тых год глыбока гвалівалі гледачоў. Мне заўважылі жыва цікавага работа тэатра, і асабліва было прыемна наглядзець, як ад спектакля да спектакля вырастаў калектыв.

Цяпер, калі тэатр імя М. Горькага адзначае сваё 25-годдзе, добра відаць яго поспехі. Перш за ўсё —

спянтаваўся моцны касцяж вядучых майстроў. Сярод іх народныя артысты БССР А. Абуховіч, А. Кістаў, Я. Палосін, Г. Качаткоў, Я. Барнаухаў, заслужаныя артысты рэспублікі Г. Накрасаў, М. Кузьменка, І. Ражава, А. Шах-Парон, А. Шапскі, М. Сокал, І. Лакштанава, і рад іншых таленавітых акцёраў. У тэатры ёсць здольная моладзь. Усе гэта стварыла магчымасць ставіць маштабныя спектаклі, вырашаць складаныя творчыя праблемы. Кіраўніцтва тэатра — галоўны рэжысёр В. Федараў і рэжысёр М. Співак — смела і рашуча ўзялі калектыв на стварэнне высокамастацкіх сцэнічных твораў. Такія спектаклі, як «Варвары» Горькага, «Кароль Лір» Шэкспіра, «Брэсцкая крэпасць» Губарвіча, «Каменнае гняздо» Вулайкіна і асабліва апошняя прэм'ера «Аптымістычная трагедыя»

Вс. Вішнеўскага, з'яўляюцца дэбютнымі тэатральнага мастацтва рэспублікі.

У гэтых спектаклях раскрылася майстэрства рэжысуры, акцёраў і, што самае прыемнае, у іх у наваўнасці прывалы ансамбль, б'юца тэатральнага рэжысёрскага думка.

Чаго-ж жа пажадалі калектыву рускага тэатра імя Горькага ў дзень яго юбілею? Не спыняцца на дасягнутым, смаяць вылучаць моладзь, змагацца за чыстціню ансамбля, больш прыцягваць беларускіх драматургаў да стварэння п'ес аб лёдах нашай рэспублікі, знайсці дастойныя фарбы ўвасаблення іх вобразаў на сцэне.

С. БІРЫЛА,
народны артыст БССР,
акцёр тэатра імя Янкі Купалы.

25 ГОД ГOSУДАРСТВЕННЫЙ ДРАМАТИЧЕСКИЙ ТЕАТР БССР ИМЕНИ М. ГОРЬКОГО 25 ГОД

ЧАКАЕМ ТАЛЕНАВІТЫХ П'ЕС

Чварць стагоддзя! Вялікая і хвалючая дата для рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горькага, асабліва для тых, хто рос, фармаваўся і набыў сталасць у гэтым калектыве. Наш тэатр прайшоў вялікі шлях. Нам дарылі старажытны пераіос Магілёў, дзе нарадзіўся тэатр, а пераіос прызначэнне яго гледачоў дапамагло пераносіць цяжкасці фармавання рэспубліканскага тэатра на базе вобласці.

Вялікая Айчынная вайна, якая параскідала нас у розныя куткі краіны, не наладзіла спыніла жыццё тэатра. Тэатр зноў адродзіўся як франтаны, а потым як стацыянарны на старой базе ў Магілёве пасля выгнання фашысцкіх захопнікаў з беларускай зямлі. За Магілёвам у нашай біяграфіі быў Гродна, а з 1947 года — Мінск, наша даўніншая мада.

Мінск! Мы прыехалі сюды дзесяць год назад, раслі і мужнелі разам з аднаўленнем нашай слаўнай беларускай сталіцы, з яе новымі заводамі і фабрыкамі. Мы перажылі ўсе этапы аднаўлення, і таму нам так дарылі наш прыгажун-гродз і яго шырокімі вуліцамі, прыгожымі плошчамі і скверамі. Нашы ўзятцы за руці пераціраюць тэатральны будынак дарылі нам і таму, што і мы сваімі рукамі дапамагалі ў будаўніцтве. Былі, вядома, цяжкасці, былі вялікі творчыя ралоды, а часам і няўдачы. Былі і ёсць у нас спектаклі, вобразы, па якіх нас ведае і любіць гледач. І нам гэтыя вобразы вельмі дарылі.

Я, напрыклад, вельмі любіла і люблю сваю ролю. Цяжка мне меркаваць, наколькі яны ўдаліся, але ад іх у ўзбегачалася духоўна. Гэта Маша ў «Трох сёстрах» Чэхава, Вера і Сабасцяня ў «Дванаццаці ночы» Шэкспіра, Яўгенія ў спектак-

лі «На бойнім месцы» і Юлія Тугіна ў «Апошнім ахвяры» Астроўскага, разумеючы Нікалаева ў спектаклі «На тым б'яку» Барнава, Надзея ў спектаклі «Варвары» Горькага, старада гаспадыня Ніскавуры ў «Каменным гнязды» Вулайкіна.

Сялета спыняюцца дваццаць год, як я працую ў рускім тэатры нашай рэспублікі, акая дала мне і многім майм таварышам усё — і шырокія творчыя магчымасці, і высокія званні, і ўрадывы ўзнагароды, якія мы імкнемся атрымаць сваёй працай.

Нам трэба яшчэ вельмі многа зрабіць. Мы ў вялікім даўгу перад нашым гледачом і ў паказе рускай класікі, дзе столькі яшчэ нявыкарыстаных імяў гледачоў і асабліва ў пастапоўнае савецкіх п'ес, дзе, праўда, не ўсё ад нас залежыць. А як хочацца сыграць шматгранны, праўдзівы, мужны і разам з тым на-жонку пяшчотны вобраз савеснай маці — творцы новага жыцця, гаспадыні свайго лёсу, барацьбіца за светлае, цудоўнае, добрае ў чалавеку, — за Чалапанка з вялікай літары ў горкаўскім разуменні гэтага слова.

Многа нам яшчэ трэба працаваць, вучыцца, дзяляцца, асабліва сябета, калі ўвесь савесны народ падародзіць вынікі сваёй працы па ўсёх галінах нашай гаспадаркі да 40-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Хочацца яшчэ раз звярнуцца да драматургаў. Шматлікія пра сённяшняга савецкага чалавека для нас, для рускага тэатра! Шматлікія, мы яшчэ маладзі, нам спойняцца толькі дваццаць пяць год!

А. АБУХОВІЧ,
народная артыстка БССР.

Народная артыстка БССР А. Абуховіч у ролі Надзея («Варвары»).

Гледач рэспублікі гора-ка любіць рускі драматычны тэатр сталіцы. У дзень 25-гадовага юбілею ўсім творчым работнікам тэатра ёсць чым ганарыцца: яны сумленна працавалі і многа зрабілі для яго. І мне, як аднаму са шматлікіх пастаянных гледачоў, прадстаўніку архітэктурна-будаўнічага мастацтва, ад усёй душы хочацца павітаваць творчы калектыв з вялікім святкам.

Савецкі тэатр з яго глыбока цудоўным асямтатом — гэта мастацтва вялікай гатунка і выхоўваючай сілы, майстэрства праўдзівасці, рэалістычнасці, якое ўваходзіць у гучны народнага жыцця. Развіваючы сваю дзейнасць на гэтых прынцыпах, наш

юбіляр упісаў выдатную старонку ў гісторыю беларускага напынальнага тэатра. Таму мы так і ганарымся слаўнымі пастапоўнамі тэатра.

Руская культура, наша класічнае і савескае мастацтва заўсёды іграюць іграюць вялікую ролю ў развіцці і ўзбагачэнні нацыянальнай культуры і мастацтва ўсёх народаў СССР. З гэтага пункту погляду таксама вялікае значэнне рускага тэатра ў Беларусі. Ён па праву можа лічыцца асямтатом вялікай рускай культуры, акая так многа зрабіла для ўздыму і бліскавага росквіту ўсёх відаў беларускага сацыялістычнага мастацтва.

Зусім не сумняваюся, што далейшыя спектаклі тэатра-юбіляра, акая ён рыхтуе да саракагоддзя Вялікага Кастрычніка,

Народны артыст БССР А. Кістаў у ролі Радзубова («Варвары»).

прыносяць яму яшчэ большую славу.

А. ВОІНАУ,
заслужаны дзеяч мастацтва, правядзены член Акадэміі будаўніцтва і архітэктурны СССР.

Сталасць

Ужо дзесяць год я рэгулярна наведваю спектаклі рускага драматычнага тэатра імя Горькага. Спектаклі сярэдня і добрыя, творчыя ўзятцы і няўдачы — усё гэта перажыта разам з калектывам тэатра.

У першыя пасляваенныя гады рэпертуар тэатра быў неадаставава цікавы, у пастапоўнах часта адсутнічаў ансамбль. Яналася рэжысура, прыходзілі і ўходзілі акцёры, а мы, гледачы, напіралі чакалі. Паступова выкршталілася усё лепшае, што было ў тэатры. Намаганні творчага калектыву далі свае вынікі. І цяпер кожны добры спектакль успрымаецца нам як агульная радасць. Нам блізка вобразы, ствараныя Д. Арловым, Г. Качатковым, І. Лакштанава, А. Абуховіч, А. Кіставым,

Я. Карнаухавым і іншымі. Прыемна адзначыць, што Г. Накрасаў у ролі Аляксандра ў «Аптымістычнай трагедыі» зусім не паўтарае вобразы, створаныя ім раней. Даўга і шчыра апладыдзіравалі мы А. Абуховіч у ролі старога гаспадыні Ніскавуры. Вельмі верна гэтае жанчынне, акая сумуе аб мінулым, аб тым, што не яна, а іншая, маці дала і дужа, лемкі ўстой Ніскавуры, а стара толькі ахоўвае іх.

Тэатру 25 год — ён уступае ў паласу творчай сталасці. У такі час і патрабаванні павінны быць да яго іншымі. І трэба сказаць, што ў гэтым сезоне тэатр сапраўды нараўваў гледачоў дзума цікавымі спектаклямі — «Каменнае гняздо» (рэжысёр В. Федараў) і «Аптымістычная трагедыя» (рэжысёр М. Співак). Выходзячы з тэатра

пасля гэтых спектакляў ёсць над чым задумвацца. Нельга сказаць, што названыя спектаклі пазабавілі нас неадастава. Аб многім хачелася б паспрачацца, але ўвогуле — гэта паласа не толькі для тэатральных работнікаў, а і для нас, гледачоў.

Нам вельмі хачелася б убачыць спектакль пра нашых сучаснікаў, п'есы Маякоўскага, якія даюць вялікую прастору для творчай думкі. Імкненне тэатра да гісторыка-рэвалюцыйных п'ес зусім закінутае, але патрэбны і п'есы аб нашых днях.

Мы, гледачы, ад усёй душы жадзем юбіляру творчых поспехаў і сапраўднай сталасці.

І. ПІСЬМЕННАЯ,
настаўніца п'янольнай сярэдняй школы № 16 г. Мінска.

Праўда жыцця

Мы, студэнцкая моладзь, любім тэатр. Любім таму, што праз тэатр яшчэ больш пазнаем нашу рэалінасць, што на спектаклях жывым пацудоўмі, маюць героў, адчуваем сябе ў гучныя пацудоў, якія разгортваюцца на сцэне; таму, што ў пастапоўнах класічных п'ес мы бачым

Такім тэатрам, які даючы да нас праўду жыцця, з'яўляецца рускі тэатр БССР імя Горькага. Сваімі лепшымі спектаклямі — «Порт-Артур», «Варвары», «Кароль Лір», «Брэсцкая крэпасць» — тэатр саваяваў прыхільнасць гледача, знайшоў шлях да яго сэрца.

нім спектаклі — «Аптымістычная трагедыя» Вс. Вішнеўскага. Гледачы п'есу Вішнеўскага на сцэне рускага тэатра, міжволі пераносіцца ў тую слаўную эпоху, калі ўсё было поўна гераічнай рэвалюцыйнай рамантыкі, мужнасці і бесстрашнасці, адчуваеш сябе непаўнаценным удзельнікам тых гарачых дзён. Тваё сэрца наўвясняецца новымі, радаснымі пацудоўмі, горадзіцца за вялікія справы і подзвігі. Нельга абмякава глядзець на пошукі праўды жыцця Аляксеем — Накрасавым, нельга без хвалявання сачыць за подзвігамі Камісара — Каінавай, заставацца абмякавым да ператварэння ўсёй матроскай масы ў свядомы рэвалюцыйны калектыв, якому не страшны любыя выпрабаванні.

І Кістаў, і Качаткоў, і Палосін, і Карнаухаў — усё яны стварылі непаўторныя вобразы, вылучаюцца сваёй індывідуальнай манерай ігры.

Ды, нарэшце, ці можна забіць масавыя сцэны спектакля!

І ў дні 25-гадовага юбілею мне хочацца пажадаць рускаму тэатру імя Горькага стварыць спектаклі, на сваіх ідэйных і мастацкіх вартацях роўныя «Аптымістычнай трагедыі».

У. МАКАРЭВІЧ,
студэнт БДУ імя В. І. Леніна.

Сцэна са спектакля «Разлом». Гадун — народны артыст БССР Г. Качаткоў, Берсеньюк — народны артыст БССР Д. Арлоў.

творы Астроўскага, Шэкспіра, Шоу, гераічную рамантыку рэвалюцыі.

Але з найбольшай сілай правіліся творчыя магчымасці калектыву ў апош-

Будні тэатра

Незвычайны творчы ўздым пануе ў гэтыя дні ў тэатры імя Горькага. Рэжысёры, артысты, рабочыя тэхнічных цахаў сустрэаюць юбілей тэатра не з пустымі рукамі. Спектаклі «Каменнае гняздо» і асабліва «Аптымістычная трагедыя» атрымалі прызнанне шырокай грамадскасці.

За перамогу калектыву тэатра змагаюцца штодзённа на рэцэптыях, у вытворчых цахах.

Вось адзін дзень, характэрны для творчага жыцця тэатра-юбіляра.

... Дзеяць гадзін. У майстэрнях цесляраў і сталараў рыхтуюць декарцыі для новага спектакля. Чаго толькі па залуе аўтара не адбываецца на сцэне! І тэатральныя цесляры, сталараў, людзі з мастацкім густам і вопытам, выдатна ведаюць патрабаванні сцэны, дзе па маленькай прасторы трэба паказаць і адрастраваць вельмі многае.

Нагледзячы на ранішні час, сюды прыйлі і работнікі падзельнага цаха. У цеснай сяджэнцы з ім працую бутафорскі цах. Рана пачынаецца працоўны дзень і ў тэатральных мастакоў-выканаўцаў У. П. Цыганова, Г. Чыстага. Сёння ім трэба намаляваць задні для новых декараций. З раніцы прыйшоў на працу і ветэран тэатра — загалік цырунаўка цаха С. Школьнікаў. Ён працуе тут з дна заснавання тэатра і ў калектыве вядомы як «жывы дэталіст». Школьнікаў добра памятае ўсе пастапоўны, удзельнічаў ў спектаклях.

Дзесяць гадзін раніцы. Прыйшоў агадчык трупы, старэйшы артыст тэатра, які працуе ў ім 25 год, Васіль Віктаравіч Воінкаў. Набліжаюцца рэцэпты. Да аднаццаці гадзін збіраецца ўвесь творчы калектыв.

У гэты дзень рэцэптыралі фестывальны спектакль — п'есу Н. Вінікына «Калі цёплае акацыя». Ставіць яе галоўны рэжысёр В. Федараў. Спектакль з песнямі, музыкой, танцамі. Побач са старэйшымі артыстамі ў ім заняты творчыя моладзь — Ю. Сідараў, Г. Рахманова і іншыя. «Застольны» перыяд працы над п'есай быў закончаны, і галоўны рэжысёр пачаў планіроўва мизансцэну. З другой групай артыстаў працаваў рэжысёр М. Співак. Ішлі паўторныя рэцэпты спектакля «Гандляры славай». Хоць ён даўно ўжо вышучаны і шмат разоў паказваўся гледачам, трохмесячны перыядны вылікаў неабходнасць стварэння паўторных рэцэпты.

Група акцёраў апраўдалася падарожнаму. Сёння ў Бабурыску на сцэне гарадскога тэатра аб'яўлена «Каменнае гняздо», і ўдзельнікі спектакля рыхтуюцца да выезду. Такія везоды наладжваюцца часта — некалькі разоў на тыдзень.

У вобліне адміністрацыі рэдацыя званок з міжгародняй станцыі. Звоніць Масква. Дырэктар тэатра А. Гантман, які выехаў туды ў камандзіроўку, паведамае рэдакцыю вестку.

— Масква запрашае калектыв тэатра паказаць «Аптымістычную трагедыю»!.. Тры гадзіны дна. Рэцэптычны закончаны. Артысты размыслююцца. А на сцэне кіруюць работа. Усталяваўваюцца декарцыі, правяраюць асветленне.

Вечарам тэатр непатраўнавалым. На ўваходам з'яўляюцца агні. Перапоўнена зала. **Я. САДОУСКІ.**

Любімыя спектаклі

У кожнага тэатра — свой пастаянны «актыў» гледачоў, якія не прапускаюць ніводнай прэм'еры і нават стараюцца лішні раз сказіць на стары спектакль, паглядзець ігру любімых артыстаў. З такой шчыра прыхільнасцю і любоўю сталецца я да творчасці нашага рускага драматычнага тэатра імя М. Горькага. Пасля таго як я пазнаёміўся з яго выдатнымі спектаклямі «Кароль Лір», «Брэсцкая крэпасць», «Каменнае гняздо» і «Аптымістычная трагедыя», мяне па-сапраўднаму захапіла праўдзівасць майстэрства гэтага тэатра.

Памятаю, з якой усхваляванасцю сачыў у шэкспіраўскіх спектаклях за ігры вядомых артыстаў А. Кістава, Г. Накрасава, І. Лакштанава, Г. Качаткова і іншых. А ў

СТАРОНКІ ГІСТОРЫІ

1932. У першы склад трупы рускага тэатра (Магілёў) увайшлі Баскавава (артыстка былага тэатра Корша), Валіцкая (артыстка Маскоўскага Інтэрнацыянальнага тэатра), старэйшыя работнікі калектыву — артыст В. Воінкаў, мастак-графіст С. Школьнікаў.

1933—1936. Тэатр працуе ў Магілёве і Бабурыску, абслугоўваючы ў час гастрольнага гарады і раёныя цэнтры рэспублікі.

1936—1938. Калектыву панаўняюцца новымі творчымі сіламі. У тэатр прыходзяць А. Абуховіч, Д. Арлоў, І. Ліснэўскі.

У гэтыя гады тэатр паставіў спектаклі: «Прафесар Мямлод», «Вольфа», «Васа Жалезнава» Горькага, «Рэвізор» Гогаля, «Славана Гусева», «Як гартавалася сталь» па Н. Астроўскаму, «Шалёныя грошы» А. Астроўскага, «Мачыха» па Бальзаку, «Любові Яравая» Трэнева і іншыя.

1944. Свой першы сезон пасля вайны тэатр пачаў у вывадзеным Магілёве. У пастапоўнах умовах калектыву паставіў п'есы «Тры сестры» Чэхава (рэжысёр Навіцкан), «Дванаццаць ночы» Шэкспіра (рэжысёр Уладзічанскі).

1947. Тэатр пераводзіцца ў Мінск.

1950—1951. Тэатр пачынае працаваць у новазбудаваным сваім памяшканні на вуліцы Валадарскага. Тэатр ставіць «Разлом» (рэжысёр С. Уладзічанскі), «Шалёныя грошы» (рэжысёр Д. Арлоў), «Два капітаны» (рэжысёр Д. Нікіцін), «Траціцкічы» (рэжысёр Т. Гагава) і іншыя.

1956—1957. Калектыву працую над савескім рэпертуарам: «Персанальная справа», «Звычайны чалавек», «Права на ішчасце». Паказаны спектаклі «Мяшчане», «Мёртвае хвацка», «Доктар», «Гандляры славай».

ТВОРЧЫ ШЛЯХ КАЛЕКТЫВУ

Грамадскасць рэспублікі адзначае 25-годдзе дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горькага.

Тэатр прайшоў складаны шлях творчага развіцця і прывала ўвайшоў у сям'ю лепшых тэатраў Беларусі. Шлях рускага тэатра на першым часе некалькі адрабняваўся ад станаўлення нацыянальнага тэатраў, якія з самага пачатку ўзялі як стабільныя калектывы. Для іх беларуская драматургія з'яўлялася рашучым фактарам у вызначэнні творчай індывідуальнасці калектыву.

Інаша станаўшча было ў рускім тэатры. Да 1928 года ў Беларусі не было рускай трупы, але ў некаторых гарадах перыядычна працавалі перасоўныя тэатры. Яны адыгралі значную ролю ў напуларызаванні савескіх твораў, рускай і заходняй класікі. З 1928 года неадастава пастаянна замацоўвалася на Беларусі і атрымліваюць пастаянна стабільныя базы для сваёй работы. Аляні в такіх калектываў, які ўзначальваў вядомы рускі акцёр В. Кумельскі, ператварэцца ў стацыянарны тэатр у горадзе Магілёве. Там была закладзена аснова будучага рэспубліканскага рускага тэатра Беларусі.

Свой першы сезон у 1932 годзе тэатр адкрыў у Магілёве спектаклем «Зямля і неба» бр. Тур. Будучы выдатным акцёрам і палымым прапагандыстам савескага мастацтва, В. Кумельскі за чатыры гады многа зрабіў для ўмаца-

вання тэатра і пашырэння яго рэпертуару.

Савескае п'есам займае галоўнае месца ў рэпертуары. У тых гады тэатр паставіў п'есы: «Мой друг» П. Пагодына, «Аптымістычная трагедыя» Вс. Вішнеўскага, «Бропневед 14—69» Вс. Іванова, «Платон Крэчат» А. Карнейчука, «Арыстакраты» Н. Пагодына. Значнае месца ў рэпертуары займае і руская класіка: «Ігор Булычов», «Даянігаф» М. Горькага, «Уваскроененне» Л. Талстога, «Воснадзясніца», «Без віны вінаватыя» і «Навальніца» А. Астроўскага.

Сцэна са спектакля «Аптымістычная трагедыя».

У 1939 годзе ўрад БССР прыняў рашэнне аб новай раарганізацыі творчага калектыву тэатра. Гэта работа была даручана артысту і рэжысёру Д. Арлоў. Са старога складу была пакінута невялікая група акцёраў, акая аднавадала новым творчым задачам тэатра. У калектыву запрацаваўся вялікая група выпускнікоў Ленінградскага тэатральнага інстытута. Раарганізаваны тэатр адкрывае свой новы сезон п'есай Н. Вірты «Змова» (пастапоўка С. Уладзічанскага).

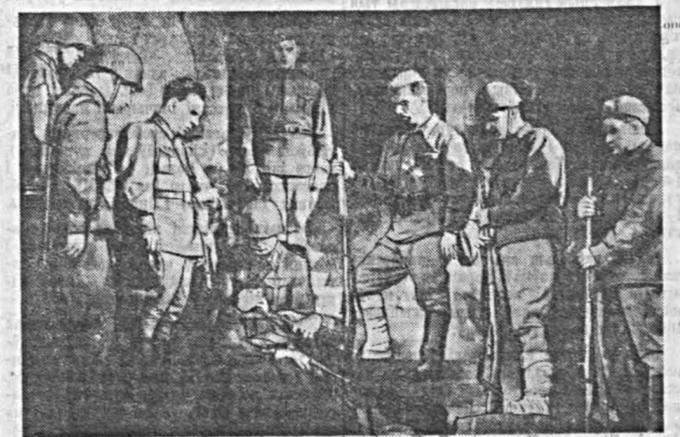
Праведзеная раарганізацыя была выключна плённай. Ужо ў сезоне 1940—

41 гг. тэатр дабіўся значнага поспеху. Былі вышучаны новыя зместоўныя спектаклі, з якіх у першую чаргу трэба назваць «Крэмлёўскія куранты» ў пастапоўцы С. Уладзічанскага з акцёрам Д. Арловым у ролі Леніна.

Пачатак Айчынай вайны застаў рускі тэатр на гастрольна ў Беластоку, і ў сілу абставін ён быў расфарміраваны.

Партыя і ўрад нават на ўмовах вайны правалі вялікі клопаты аб беларускім мастацтве. Ужо ў 1943 годзе пачынаецца аднаўленне рускага тэатра. Спачатку ён працаваў як франтаны калектыву, а ў 1944 годзе адкрыў новы сезон у Магілёве. У 1945 годзе калектыву пераводзіцца ў Гродна, дзе пад кіраўніцтвам Д. Арлова і С. Уладзічанскага стварыў рад высока якасных спектакляў. Сваёй першай работай калектыву дамогся права на пераезд у сталіцу Беларусі. Па рашэнні партыйных і савескіх органаў рэспублікі тэатр у 1947 годзе пераводзіцца ў Мінск і пачынае сваю работу на сцэне Дома афіцэраў. У гэты час былі паказаны цікавыя спектаклі: «Шчасце», «Даядзя Ваня» і іншыя.

Сезон 1950—51 гг. тэатр адкрывае ў сваім цэнтральным будынку п'есай беларускага драматурга В. Палескага «Песня нашых сэрцаў».

Сцэна са спектакля «Брэсцкая крэпасць».

41 гг. тэатр дабіўся значнага поспеху. Былі вышучаны новыя зместоўныя спектаклі, з якіх у першую чаргу трэба назваць «Крэмлёўскія куранты» ў пастапоўцы С. Уладзічанскага

Першая аповесць

Незвычайнага героя для свайго першага твору выбраў Іван Пташнік. Чачык — гудытэ, п'яніца і пакалёнік — стаў галоўнай фігурай аповесці. Яму належыць асноўная ўвага аўтара, яму адведзена большасць старонак аповесці.

Чаму раптам такое зрушэнне агульнапрынятага, прывычанага? Чаму ў цэнтры стаў Чачык, калі героям па штату паложана быць Кузняцоў? Аматыра літаратурынага парадаку маюць усе падставы абудраца.

Калі Горкі напісаў «Жыццё Кліма Саміна», адні прытык сказаў: «Не разумею, навошта стэрэаіпацыя раскрываць гэтую нізкую душу? Самгін нават не чалавек, гэта нейкая брудная іма!» Другі адказаў: «Калі гэта іма, тым больш неабходна застаць калі да літаратуры. Нам таксама адвадзіць, што Іван Пташнік у сваёй аповесці і прапавідаў, вылучыўшы на першы план чалавеча нізкага і раскрасыўшы яго ва ўсёй непрыгляднай сутнасці».

Сам па сабе сюжэт аповесці «Чачык» даволі звычайны. У адрэзку калгаса прыязджае новы старшыня, камуніст Кузняцоў. Церадзіцца, разума і асабістым прыкладам яму ўдзяцца прыцягнуць на свой бок лепшых людзей калгаса. Групу владзеўцаў, якія расцвіталі і прапавідаў калгасе, калгаснікі выключылі і аддаць пад суд. Жыццё пачынае наладжвацца. Аднак толькі Чачык ніяк не знойдзе сабе месца, яго ідэал — менш працаваць і больш іграць, але арыштант рашае сысць і сабутоўніцка скончылася рознапланнае жыццё. Калгаснікі не даюць набліжкі аднаго і гудытэ. Чачык хочацца камуніст адмоўцы за тое, што яго, на роўні з іншымі, прысудзілі працаваць, ён спрабуе ўвесці паклёп на партгору, калгаса Пятра Курачыка, але сам аказваецца выкрытым. Такі ў некалькіх словах змест аповесці.

Як мы ўжо гаварылі, вобраз Чачыка — галоўны ў аповесці. Ён нібы прапавідаў усе гэтыя масе сумленых калгаснікаў. Чачык гудытэ, прычым гудытэ пераконаны, так сказаць, прычытывы. Быў у калгасе людзі, якія не выходзілі на работу, калі ім за гэта нічога не плацілі. Гэта зразумела, і дзякка асуджаць такіх людзей. Прышоў у калгасе Кузняцоў, з'явіліся перакрытыя, і тыя-ж людзі пачынаюць свае прытэі і прыватныя промыслы, уключаючы ў агульную справу. Зусім інакш — Чачык. У змрочны час, калі калгасе разваліўся і бітнеў. Чачык світнеў, таку што ён амаатар розных махінаў, «як ні гавары, успамінае ён пра ранішняга старшыню, — а пры Лавушкіну хлос лягчыш быў». Пераскрыты калгасе Чачыка турбуюць мала, яму патрэбны лёгкі дзеб.

Чачык зусім не дурны. Не, ён значат разумны. Разумны і хітры, як драпежнік, але не вельмі адважны звер. Ён востры і злыны на язык. Адным словам, тэта вораг даволі небяспечны, тым больш, што яго гудытэства, п'яніства і зладзейства — хвароба вельмі заразна.

У Чачыка дробная душа, ён неадольна наваліцца пачуці. Калі і паўляецца ў гэтай душы які-небудзь наёмк на шеста чалавечнае, дык вельмі ненадоўга. Звычайна падаросце натуре нізкай біра верх. «Мусяць, ён і наексіць раз у яго душа ляжыць да работы», — нежк падумаў ён пра Кузняцова ў хвіліну прасветлення, але тут-жа амаматыўся: «Не-е... Гэта, відаць, хітрашні за ўсё. Спачатку памажашца да такіх, як Чачык, у дзверэ ўзеце, а потым ужо як звертае тых дзверэгане...» Як чалавек не дурны, Чачык разумее, што жыццё ў калгасе наладжваецца, што, магчыма, прыдзе той дзеб, калі ён аказвацца ў дурнах, але звычайна да дэкага жыцця перамагае, і Чачык прапавідае гудытэініца і гнаць самагагонку. Пакуль што гэта дае рэальны даход, а калі ў калгасе будзе багаты працадні, «чакай

Іван Пташнік. «Чачык». Аповесць. Польша №№ 3, 4 і 5 за 1957 г.

Пятра — а'сці с'ыр» — іранізуе ён. «Чакіць Пятра? Чачык не хоча, ён хоча с'сці свой с'ыр ц'япер, с'ейна».

Калі чалавеку прыходзіцца харчыць свай сапраўдны твар ад людзей, гэта развівае ў ім некаторы с'ырт, адагладіваецца, наіраваляецца. Чачык бачыць, што Гелена П'янічыха спачатку крыху вагаецца. Яна не ведае ў глыбіні душы баіцца, што ў Кузняцоў аказвацца такім-жа, як ранейшый старшыня, гасптралерам. Напоўнены жададнем насаліць гэтай жанчыне за тое, што адбіла яго любовіны дамаганні, а заады і непаніскаму старшыню, які асыдуў яго саброў-самагоншчыкаў, Чачык падлівае масла ў агонь. «Думаеш, калгас і ты яму ў галаве? — гаворыць ён Гелене пра Кузняцова. — Саброў с'ейна бачыла свае манаткі і п'яніцца з нашай хаткі. В'яж... Можка дагоніш яго. Чакай, дабрадэця д'ясы і да прабе, любіць такіх...» Імяніцца Чачык ірацца — спачатку не без поспеху — на гэтым самадольстве партгору, перадае розныя непрыемныя выразы, якія быццам ч'ў ад старшыні на яго адрэс. Але як небыць ўтайць шыла ў мяшкоу, так-нелга ўтайць свой сапраўдны твар, калі навокал сумленых людзі.

Гелена і Пётр хутка разгадалі Чачыка і знайшлі яго сапраўдны атыку.

Справадліваю атыку даў Чачыку і аўтар аповесці. Ён не пайшоў па ліній найменшага супраціўлення, не стаў згляджваць вулты і пакідаць спадзяванні на пудоўнае перавыхаванне Чачыка. Уласная жонка Чачыка так ахарактарызаваала свайго мужа: «Галавоў-бы ён наляжыць, гаспадар тэта... Але чакіць... Адычу... кінець валавца свае вантробы гэтай гатры... Калі адна не дам рады, дык усім калгасам замажам таву прагавітоў г'ятытэку». Прыходзіцца тэбю вывад, што жонка ў Чачыка парадкаса атыматычна жанчына, калі пасля працадлага сумежнага жыцця з такім Чачыкам яна ішча на шеста спадзяюцца. Магчыма, гэтыя спадзяванні маглі-б абыцца, калі-б Чачык быў проста п'яніцам. Але тэды, навоўна, не вартэ было-б, як кажуць, гарадзіць гатэб і рабіць зачынінага ц'яніцу цэнтральнай фігурай цэлай аповесці. Гэта называецца страляць а гарматы па вераб'ях. Не, Чачык не проста п'яніца, тэта з'ява куды больш небяспечная і непрыглядная, гэта вораг кабэцтыву, вораг сумленнасці, прапавітэсці. У гэтым сэнсе аповесць Пташнікава можна назваць аповесць свочасовай і патрэбнай у нашы дні, калі пачаўся новы ўздым калгаснага будаўніцтва і калі такія чачыкі шкідзят валаўка, важная справа, спрабуе зганьбаваць лепшых людзей калгаснага в'яскі, знішчыць народны энтузіязм.

Аднакай валаўка, дасканалага майстарства лічыцца закончаным, вычарпалым мільянах усіх вобразуў тэора, аж да самых назначных, апыталчых. Кожны чалавек, які з'яўляецца ў аповесці, абавязкова павінен мець сваё абычца, свой характар, сваю гаворку. Валаўка майстар уседаў ўмее звайсці той адзіны, непаўторны, магчыма, вельмі дробны штыркоў, які прымушае дыхаць і жыць. Мы в'яломатэдыка ад тэга, каб патрабаваць ад маладога, пачынаючага пісьменніка Івана Пташнікава гэтых вяршынь творчай дасканаласці, але тым не менш нам хацелася-б параіць яму ў далейшай сваёй працы на аповесцю падумаць аб гэтым, таку што ў аповесці «Чачык» вобразы станаючыя творчы выглядзавы яшчэ даволі блетна, плоска. Для іх ён не знайшоў патрэбных фарбаў, яны не ўсхвалявалі ў ім тэмпературу пісьменніка, а таму і чытач застаецца да іх роўнадушным.

Вораг камуніста, які прышоў па задкі парты ў в'яску, па праву займае ў літаратуры найб'льш важнае месца. Многія і многія пісьменнікі з'яўтаюцца ц'япер да калгаснай тэмы, і героізм многіх тэораў станаюцца мужныя людзі, што сталі ў першы рады барацьбітоў за ўздым калгаснага жыцця. У жыцці ўсё гэта людзі самых розных характараў, с'хільнасцей, густаў. У кнігах яны нярэдка ат-

рымаваюцца падобнымі адзін да другога, нібы аднойчы пелася нехта вышп'сці пелую с'ерыю такіх узорных старшынь і адлаў іх на ўзбраенне некаторым літаратурам. Не ўдалося па-рэбенуць трафарэту і аўтару «Чачыка». Яго Кузняцоў толькі названы ў аповесці. Што мы в'ялем пра яго? Тэа, што ён ляжы і ў Мінску ў яго жонка і двое д'яцей, па якіх ён сумуе ў час адпачынку.

З першых старонак чытач заікаецца першым знаёмствам, многіма чакані ад вобраза Гелены П'янічыхы. Штосці ў ёй намячалася добрае, крамаючае душу. Прапавідаў жанчына, якая верыць у справядлівасць, яна на першых старонках аб'явала раскрасыць сваю душу, аб'явала раскрасыць пра сабе, пра свой лёс, свае мары, але аўтар прымусяў ё «захоўваць тайну». І Гелена так і засталася не разгаданай чытачом. Які яна раста, як складася яе гатэб, чыстая натура, чаму яна, маладая і прыгожая, адзінока ў нашчаснае ў асабістае жыццё? Развіцця вобраза няма. Між іншым, гэты-ж папрок можна зрабіць і ў адрэс іншых персанажаў. Усе яны паддаюцца строга а моманту апісання ў аповесці падзей. Няма ніводнай спробы хаць-б нададоўга вярнуцца ў мінулае, прасачыць развіццё характараў.

З персанажаў станаючы радзі менш за ўсё пашанцавала партгору калгаса «Прамень» Пятру Курачыку. Калі Кузняцоў схематычна, Гелена няясная, дык гэты — зусім загадкавая варцінка. Валаўка Пятра, стары Бурачык, злодзей, які рабіў замаха на жыццё чалавеча. Злодзей, здольны на зобойства, ён стаў, відэвотна, не ў адно імгненне, а задаткі да гэтага былі ў ім і раней. І ў гэмі такога чалавеча выхваляць сумленны, адданы камуніст. Ніхто не вольмацца с'явараджаць, што гэта немагчыма, неверагодна. І ўсё-ж, калі мы хочам да канца ўбачыць і зразумець гэты характар, нам трэба ведаць, як ён фарміраваўся, як здолеў прап'ятыць бацькаваму ўплыву.

Аповесць — даволі шырокае літаратурнае паданне. Тым яна і адрозніваецца ад апыаўдана, што дае магчымыя ах'япіць большае кола людзей, падзей, з'яў і даць ім больш разгорнутае, паглыбленае тлумачэнне. Калі-ж аўтар, жадаючы абавязкова быць лаканічным, піша пра злодзейскі тэбю, які яны ёсць ц'япер, у гэтую хвіліну, ды і то скораратоваў, дык гэта не прыводзіць ні да чаго, апрот статычнасці, сухасці, безжывасці вобразаў.

Мы падрабязна с'яніліся на недахатах аповесці зусім не таку, таку іх у ёй больш, чым вартасцей. Наадварот, яны таку толькі і кідаюцца ў вочы, што ўвогуле твор напісаны таленавітым пером. У ім ёсць смелы, арыгнальны прыём, які вылічыў у выбары галоўнага героя. У ім ёсць умелнае вылучыць гэтага героя на першы план і паказаць яго жыва і выразна. У ім ёсць сваё цікавае бачанне навакольнага жыцця, прыроды, з'яў, і калі ён гаворыць аб тым, таку што «... мужчыны чамусці амаўчваюцца, адкураваюцца, засціпаюцца вочы дымаам...» аб тым, што «Д'яга шчабятала жоўта в'ясоь аднымі вераб'ямі да сарокамі, бо другіх ітушак ужо не было», дык гэта ўспрымаецца лёгка і трывала, таку што напісана вельмі нова і з падэткам. Увогуле жывасцінасці і малаўчынась мовы аповесці цяжка не заўважыць, у ёй, бадай, галоўнае заслуга Івана Пташнікава. Імяна гэтага рознастайнасці і яркасці мовынага матэрыяла, а таксама арыгнальнасці задум і ўдана цэнтральнага вобраза даюць, як нам здаецца, падставы думаць, што малады пісьменнік на правільным шляху.

І. КЛІМАШЭУСКАЯ.

Імя народнай артысткі БССР Валентыны Федараўны Ваўчанкевай добра в'ядома беларускаму гледачу па операх «Евгеній Онегі», «Дэман», «Фауст», «Кармен», «Дарская нявеста» і многіх іншых. Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны Ваўчанкевая выступіла ў оперы Міхаіла Падгорнага Я. Шкоцкага, дзе выканала партыю Ганны. Гэтая партыя прынесла поспех салістам, в'ялучыла яе ў рады лепшых майстроў беларускай с'яны.

Дыя-граммадасксы сталі рэспублікай аднаго саракагадовага юбілей творчай дзейнасці артысткі. У сувязі з пераходам В. Ваўчанкевай на пенсію ў тэатры оперы і балету адбыўся развітанні канцэрт. Выканалася ўрыўкі з опер «Пікавая дама» і «Фауст». У канцэрце прыняла ўдзел В. Ваўчанкевая.

На здымку: дырэктар тэатра оперы і балету П. Лютаровіч і в'яшучэ В. Ваўчанкеваю (крайняя злева).

Фота І. Салавейчыка.

Дзеянне мастацтва — Азэршчынкаму хору

Творча працу Азэршчынка хору над музыка-харэаграфічнай кампазіцыяй «Ведрыца» па п'ямэ М. Луканіна. У ластаючы ўдзельніца шэсцьдзесят чалавек.

Надаўна ў Азэршчыне пабывалі народны артыст СССР Р. Шырма, народны артыст БССР П. Штотвіч, заслужаны артыст БССР Н. Курбачкоў, майстар мастацкага слова А. Сасарэнка, паэт М. Луканін. Яны аказалі хору практычную дапамогу ў мастацкім афармленні кампазіцыі.

М. КАРПАЧОУ.

Работы народнага ўмельца

У гарадскім п'яскоў Іваней жыве Апанас Фларыянавіч Пулко. Наглядзачы на састарым ўзрост, ён займаецца разбой па дрэву, лешак з г'яны, малаваннем. Той, хто захоўваць у дом Пулко, з'явтае ўвагу на імятлікія фігуры, статуэткі, бусьты.

Шмат працуе самадзельны мастак Сяла. Да 80-годдзя з дня нараджэння Ф. Э. Дзержынскага А. Пулко рыхтуе вау з партрэтам рышара рэвалюцыі і воб'явітым надпісам — «1877—1957 гг. Ф. Э. Дзержынскі. Яв'яцца».

Другая ваза прысвечана мастаком 40-й галявіне Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Е. МАКОЎСКІ.

Пачын комсамоўцаў і моладзі

Комсамоўцы і моладзь калгаса Імя Крунскай Жалудоўскага раёна Гродзенскай вобласці выступілі ініцыятарамі будаўніцтва да 40-й галявіны Вялікага Кастрычніцкага калгаснага клуба на 400 месц. У клубе будзе стацыянарная кіноастанова, бібліятэка, пакой адпачынку, агракабінет.

Ужо закладзены фундамент, нарыхтоўваецца і прывозіцца дэсаматэрыял.

Пачын комсамоўцаў і моладзі калгаса Імя Крунскай падполены і ў іншых арцельскага раёна. Да саракагаддзя Вялікага Кастрычніцкага рашылі пабудавань свае клубы калгасы «XX з'езд КПСС», імя Хрушчова, імя Кірава і імя Маленкова.

(Наш кар.)

МЭР...

Па цэнтральнай вуліцы Ваўкавыска важная хадю крочыць прыжметны мужчына. Высокага росту, русавалосы, стромкі, як карабельная мачта, і ўзрост у яго сімптаным — гадоў пад сорок, — сама што ў расквіце фізічных і душэўных сіл... Ц'япер — час абедзенага перапынку, і ён накіроўваецца дадому прымаць харч. Ідзе, як звычайна, па цэнтральнай вуліцы, хадзіць ёсць значна бліжэйшая дарога па зылухак. Аднак у нейкім закутку сабе не здолеў так паказаць, як в'ясь на гэтай цэнтральнай магістралі. Тут усеь горад, затіўшы дыханне, сочыць за кожным тэам крокам, тут і стары і малы с'хільчэнца паерад тэаю ў ніжкім наклоне... Не жартакі — перад вамі мэр горада Аляксей Мікалаевіч Сокалаў. Менавіта мэр, а не старшыня горныкаком. Старшынь у раёне многа, а ты, мэр, — адзіны індывідуум... І само слова, пруслухайцеся, як прыгожа гучыць, — мэр!.. У такім слове — і музыка, і паэзія, і павага да тэаў асобы, нават як-бы важкасці і бласк золата...
Лік звычайна, Аляксей Мікалаевіч с'янівацца калі прыдарожнага дрэўца, азірае яго гаспадарлівым вокам, спагладзіла япае па ствалу і кажа тонам задуху:
— Расці, пане мой, расці!..
Потым нахіліць галінку дрэва, паірае яе, і калі ўбачыць там якую казюўку — дасць ёй п'ятрычку па носе:
— Не займайся шкідніцтвам! Не даволу п'явараць зялёныя насаджэнні! — маемасьць горада!

І Аляксей Мікалаевіч ідзе далей. Ідзе так спаважна, што пакладзі яму на капалюш яіна — не звадзіцца. Гледачы на яго асобы, проста не верыцца, што яна можа выкідаць такія «конікі», такія «каленцы», што, як кажуць, хоць святы жыць в'ясоь.

Будучы ў чарговым адпачынку, Аляксей Мікалаевіч нежк забудзіў на Украіну горада, на вуліцу з недарачнай назвай Старая вола, да грамадзянкі Лебядзінскай. Вышлі там чарку, в'яшні дзе і... закруцілася ў мэраўскай галаве: захацеў рукавы і р'януўся ў суседні дом № 23 «вызваляць дадатковую жылплошчу» для гаспаінай гаспаінай Лебядзінскай. Сілаж у Аляксея Мікалаевіча ёсць, і фізічная і службава, — што ні кажы — мэр горада! Дык ён іраз вочкім павыкідаў р'яць санітаркі Паталяйпа. І дайшоў да такога экстазу, што даваў с'ярод вуліцы каламатэцы падушы, б'ядыка ляшчя. Пухлацёў хмарамі! Нават пажарнікаў выклікаў, каб з брандэйшай ўтаймаваць раз'юшанага Сокалава...

Запытаецца, чаму ён учыніў такі пагром, чаму так агіта разгнеўваў? Пра гэта толькі сілуха ведае... Бадай што яна была ўсаму прычынай і ў другім выпадку. В'ясь як гэта было.

Каўбаіскі мясцовай мясцаўбойнай п'яскоў Кінапельска рашыў будаваць сабе дом. Выбраў для гэтага месца на рагу вуліц імя З'яў Касмадэяў Ячоскай і Кароткай, аб чым і падаў заяву ў горныкаком. На сесіі выканкома (в'яў пасаджэнне тэды сакратар горнасовета Я. Баціц) просьбу Кінапельска не задаволілі — аб'явіваючы на ім п'яць б'явор комунальнага дома. Але в'януўся з адпачынку Сокалаў, і ён у карысць Кінапельска перавярнуў усе дагарты нагамі: самачанна ліквідаваў паміненнае рашэнне горныкакома, уласна-радна заклаў першую цагліну падурыа ў доме Кінапельска на выбараным ім п'яцці... І ц'япер каманіца Уласніца стаіць удрыцкіра з комунальнымі томам, загадаўшы яму і с'ядаць і двор. Стадася так, як дазволіў Сокалаў, не зважачы ні на рашэнне выканкома, ні на законныя праствы суседзяў.

— Што зробіць Сокалаў, — набычыў-шымі, с'явараджае так званы мэр, — ніякі каршунко не пераіважыць!
І в'ясоь Сокалаў, не спашаючыся, ішча-руе па цэнтральнай вуліцы дадому, каб прыняць чарговую порцыю харчу. Ідзе, з выключаным гонарам трымаючы сваю стромкую постаць. І ніхто не хоча перад ім с'хільчыцца, не тэа што ў наклоне, а нават прывітаць яго. А рудая каза, што была навязана на пустыры, глядзела-глядзела яму ўслед і трагічным голасам аадаментавала:
— Мэ-эр!.. Мэ-эр!..
Аляксей Мікалаевіч акінуў апычальным позіркам гэтае нікчэмнае стэарэнне...
— Уліпчы-бы тэбе, паганнае племя, зарад з двухтэвоткі! — а янавісоць прапалтаў ён са сваім с'ябрам Мікалаем Макемівічам Іпамоцічам, дырэктарам малаочнага завода, на паліване. Паехалі з шаканам, на «козліку». Палы дзень прабадзіла на перасеканых б'яўскай карысці і толькі падчэр, — о ішчаце! — трапіў ім на мушку пабілаў ад в'яскі Кутнікі... шакіска баран. З'якіліся, прыціліся і... як тракнулі адрэзу з чатырох ствалю па барану, — той і здараў угоры канціцы! Падаўнічы с'халілі здыбуць разам з б'ябухамі, ускінулі яе на «козліку» і памчались дадому. Але-ж «козлік», ліха яму, мае пумар... І з'ядыцца Гарыма, гаспадар барава, які так трагічна загінуў, пры дапамоце міліцыі знашоў аўчарнікаў, прабадце, п'яліччыч... Сокалаў і Іпамоцічым, каб было ўсё піха, аддалі дзядзьку шкуру барана (мяса ўправіліся такі з'ясіні і ў далатак — 500 рублёў). Дык дзядзьку тэму ўсё мала — часта наведваецца ў Ваўкавыск да Сокалава і кажа:
— Ты-ж багаты чалавек — галава горада. Можаш мне накінуць за барана ішча сотні са дзе. Ды і баран-жа быў не абы які, а шакіска!

Ад гэтага дзядзькі з яго нябожчыкам-бараном Сокалава ц'япер часта ратуець уласныя ногі, — як убачыць дзядзьку, імчыць такой р'ясоь, аж п'яль к'ярыцца! В'ясоь і зарад, б'ячыце, як кінуўся наўкіе! Куды яго і спавіжанаць дэлае! І неадара, — спераду сабе Аляксея Мікалаевіч прыкмеціў Гарыму.

В'яшчэў Сокалаў на суседнюю вуліцу Баргатыёна, і тут трапіў з агню ў польмя. Пап'явічы яму — жыхар комунальнага дома № 9.
— Пачкай, мэр, паглядзі, што ты рабіў! — крычэць людзі.
Аляксей Мікалаевіч кінуўся ў другі бок. Ведаў, што прысмагна тут яму будзе мала.

Для жыхару чатырохкватэрнага дома № 9 па вуліцы Баргатыёна Сокалаў «дзядзьку» такую «прысмагнаць». На іхнім двары і агароды дазволіў пабудавань уласны дом свайму наменсіку Ірыне Міхайлаўне Макарычавай. Тая пабудавалася, а суседзім літаратурна няма куды пацэцца — ідзея інама дзе гуляць, бо двор заняты навабудоваў, а д'ярышчыя склады і розныя ішчыя санітарныя будыніны хоць ты на вуліцу в'ясоь...
І в'ясоь імчыць, як заця, на вуліцах Ваўкавыска. «Мэр горада». Рагуцэца ад жыхароў, сваіх в'ябарчычак...
Ші ведаюць пра такія выбрыкі Сокалава ў рашёных арганізацыях і ў вобласці? Ведаюць. Толькі ніяк не прыдумалы мер, як яго ўп'яхаміць.

А ён тым часам в'янь што в'ябраляе!
А. ДРЫЛЬ.

Выдатны майстар перакладу

На працягу ўсяго свядомага жыцця Максім Багдановіч марыў узяць беларускую паэзію да ўзроўню сусветнай мастацкай культуры. Але дзела гэтага, ведаў ён, трэба с'яда і арыгнальна развіваць на шыромай нацыянальнай аснове лепшых златніц духоўнай культуры свайго народа, убагачаючы яе творчым вопытам і дасягненнямі вядучых майстроў паэтычнага слова старога і новага свету. Гэта была запавятная мэта Максіма Багдановіча, шлях да якой бачыў ён тамама ў наслэдванні і перакладах на беларускую мову лепшых тэораў антычнай, славянскай і захаднеўрапейскай паэзіі, асабліва тых скарбаў не, што ад пачатку і да канца працягнуў быць жытым народным духам.

І пераклады іх дзякуючы няватарскай дзейнасці Максіма Багдановіча зрабіліся арганічна неад'емнай часткай народнай беларускай паэзіі, убагачанай новымі ідэямі і формамі, тэмамі і вобразамі. Актыўным крыху паэзіі свайм пранікнёным вокам агульную карціну развіцця беларускай літаратуры, і асабліва творчасці Кунавіч, Баласа і цады п'яляты маладых таленавітых пісьменнікаў — выхадцаў з прэстых людзей в'яскі. Максім Багдановіч з раласцю ўсёды кажаў: «Не толькі нашаму народу, але сусветнай культуры інае яна свай дар». Але каб зап гаты быў варты народа-волата, з гучным якога ё ё нев'ячэрная крыніца магучых талентаў, трэба ўпарта памнацца нацыянальнай духоўнай скарбніцы і ўбагачаць іх творчым вопытам мінулых пакаленняў.

З такім менавіта ідэяна-эстэтычным крытэрамом п'яшчэў Максім Багдановіч да перакладаў на беларускую мову тэораў славянскіх і захаднеўрапейскіх пісьменнікаў. І калі ў Шылера, напрыклад, з'яўляў Максіма Багдановіча пранікнёны ў тэаічныя душы чалавечай наоуга. — Хочаш с'ябе ты пазнаць, — паглядзі на людзей, на іх с'япры; Хочаш людзей зразумець, — у с'яра сваё загляні!

Дык Гейне захапіў яго некалькі ішчымі ідэямі і сентэнцыямі. Соцыяльная лірыка Гейне была вельмі

блізкай і сугучнай ідэяным настроям Максіма Багдановіча. Жывыя і адухоўленыя вобразы выдатнага паэта мелі для яго сімвалічнае значэнне, бо та я непарарна нагадалі цяжкую долю свабодалюбівага беларускага народа. Той-жа нявольнік і Ямэна, што трапіў у кішчоры турэцкага султана («Азра»), і калісці магучы імператар («Генрых»), уніжаны і зняслаўлены п'япам, — усё яны аднолькава неспакойна будзілі трыжожныя думы-мары аб родным краі і прымушалі маішні с'яіскапа на вулкі. Не в'яшадка Максім Багдановіч любіў часта паўтарць перакладзены ім маналог-роздум палонніка Каносы, які, гледзячы на распуству будынага п'япы, ускідаў у адзі:

Там даляў, ў краю родным,
Горы ч'ярыя падняліся;
У глыбі тых гор жалеза
Пакаваіла не с'якору.
Там даляў, ў краю родным,
Есць лясы з дубоў в'ялічых
З самага старога дуба
Для с'якору в'яйлае рука.
Край мой родны! Край мой верны!
Зарадзіш, край ты, чалавеча,
Што змяю йаго мушчына,
Ураз заб'е с'якору вострай.

Мары аб свабодзе і д'яшчэй долі народа, як той свежы крынічны струмень, жылілі с'яра і розум паэта, хоць у сваёй перакладчыцкай дзейнасці ён не заўсёды аддаваў выключную перавагу сацыяльным тэмам. Паэт любіў баіцца, блізка да сацыялістычнай ідэалогіі вершы Вэрхарта і перадаваў яго «Чаўстанне» (першыя п'яць строф), свядома, відэць, спыніўшыся на культурна-нацыянальным пункце народнага хвалявання:

ДА ТЫДНЯ УКРАЇНСКОЙ ЛІТАРАТУРЫ У БЕЛАРУСІ

Мікола БЯЛКУН

Стары друг

Апавяданне

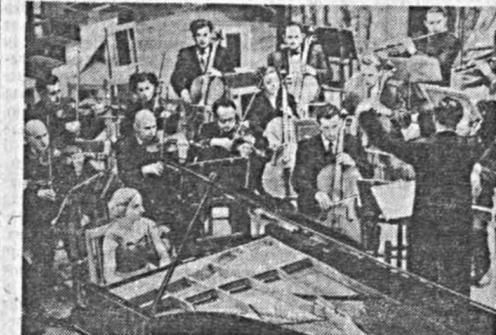
У Андрэя Аляксандравіча Дымчанкі-гошч. Друг яшчэ студэнцкіх гадоў... Федар Васільевіч Перапаліца. — Колькі лет, колькі зім! — Ого-го! — А ты, Федзя, малайчына! Як агурочак! Толькі напашта пуза такое адгадаваў? — Яму і я сам не рады. І гімнастыкай займаюся — зусім не дапамагае. Што-ж гімнастыка? Толькі апетыт павялічвае. Крэйху займаюся — і разам з тры больш а'ясі. Вось ты сапраўды на спартсмена падобны. Ну, проста жаніх. І ніводнага сівога валаска ў чупрыне. Дымчанка дакрануўся да сваіх валасоў і чымусці пачырванеў. Спяваючыся, загаварыў: — Распранайся, распранайся! Зараз мы з табой чаю вып'ем, дзесяці там у мяне папачатка бутэлка каньяку ў буфэце. Сядзі, я самавар падастаўлю. — Чаго-ж гэта ты сам гаспадарыш? — запытаў Перапаліца. — А Галіна дзе? На курорце? Дымчанка, нібы не пачуўшы гэтага слоў, шыгнуў на кухню. Мінут дзесяць ён вальтуўся там, чымсьці грывеў, потым вярнуўся ў пакой. — Федзя, ты, здаецца, у ботах? Скідай адзі, я самавар падэстаўлю. Штосьці капыціцца. Перапаліца, кракчучы, сцягнуў бот, адаў яго Дымчанку і сам пайшоў за ім на кухню. — Ты, Федзя, не стой босам нагою на падлозе, застудзіся, пярэ-жа не лета. — Нічога. Давай я дапамагу табе, бо, відаць, жонка тебе неспіць, не прымуцае да хатняй працы. Вось я ўсё ўмею рабіць. Адзі раз нават варонкі рабіў. З вешнімі. Нарэшце агульнямі намаганямі з самаварам управіліся. Сядзеў, пілі чай, закусвалі і ўспаміналі, басконца ўспаміналі мінулыя падзеі, прыгоды старых сяброў. Федар Васільевіч зноў успомніў пра жонку Дымчанкі — Галіну Спірыдонаўну і запытаўся, дзе яна, Андрэй Аляксандравіч схіліў галаву і ўпіўся вачыма ў стол. Памаўчаў... — Ад дабе, Федзя, у мяне сакратаў ніякіх няма. Разумееш, Федзя, разыходзіцца мы з Галінай... Так... Разумееш, другую пакажуць... Ну і... з Галінай мы характарам за апошні час не сыйшліся. Ты не глядзі так на мяне, Федзя. Я сям разумею, што сабака я, але не магу інакш. — А мяне што. Спірава твая. Дымчанка недаверліва паглядзеў на сёбра. Ён спадзяваўся, што Перапаліца будзе ўгадваць яго апаматаўца, памірыцца з Галінай Спірыдонаўнай. Але Федар Васільевіч намазаў масла на хлеб. Тады Андрэй Аляксандравіч загаварыў сам: — Нагоднік я, Федзя, нагоднік. Пацідзеся тутка, дваццаць тры гады з Галінай пражыў, сын — лейтэнант, дачка ў мінулым годзе замуж выйшла, а мяне, старога чорта, жаніцца пачынаюць. Федар Васільевіч падхвіліў відэльцамі кавалачка шынкi і па-філасофску сказаў: — Кажуць, каханне — не жарты. — Жаніх! Стары дурны, тутка на шосты дзесятак паверне, а ён — жаніх! Ты вась адзіляўся, што ў мяне ніводнага сівога валаска няма. А я-ж пафарбаваў валасы! Разумееш, узду чорную фарбу ў пафарбаваў. І ці я перастараўся, ці канцэртаўня не та, але так пафарбаваў, што ўся скура на галаве счарнела і ніяк не адмываецца. Зубы ўсе паўстаўляюць... — Ну, гэта ты добра зрабіў, малайчына! Зубы трэба трымаць у парадку як жаніхам, так і сямейным. — Смейся, насміхайся, Федзя! Насмі-

ужо год. Унікаў мае. Генка яго ў мінулым годзе ажаніўся. — Генка ажаніўся? — Андрэй Аляксандравіч узяўся за канале, ажно спружыны рышнулі. — Колькі-ж яму год? — Дваццаць чацвёрты пайшоў. — Як гадзі быццц! Я-ж, здаецца, надаўна на руках яго насіў і нос яму вышраў. — Надаўна! А ён ужо жанаты. Так вост... Жонку завуць Раа. Сімпатичнае стварэнне, бландіначка. З трыццаць другога года, між іншым... Дымчанка не тым канцом узяў у рот цыгарку і зноса выплюнуў яе, а Перапаліца натхніна апавядаў: — Як яны цудоўна жыўць! Малайчы! Люба на іх глянуць! Раа рухавая, як іртучы. Ну, маладая, яно і зразумела, мы ў дваццаць тры гады такімі-ж былі. Дымчанка механічна ўзяў з каналы фарфаравага слоніка і так сціснуў яго ў руду, што ў яго адламаўся хаба... — На таныя яны — разам, у кіно — разам, на пляж — разам. Інстытут заканчваець і ўсё роўна, што дзеці. Пачнуць адзіна за адным па пакой бегачы — смею, шуму коўкі! А гэтым летам Генка і Раа на Каўкасах адзілі, узяліся ці на Эльбурс, ці на Казбек. Раа альпінізмам захапляецца. І чаго ім не захапляцца — маладзя, здаровыя. Ужо ў нашых гадах на Эльбурс не палезеш! Часам на лясвіцы на другі паверх не хочацца ўзбрацца, ліфта чакаеш. Дымчанка сціснуў зубамі коўдру і прыліва чакаў, калі скончыцца гэты адзек з яго. А Перапаліца яшчэ доўга даводзіў перавагу дваццацітрохгадовага людзей перад п'ятдзесцігадовымі. Нарэшце, пажадаў Андрэй Аляксандравіч спакойнай ночы, адразу-ж заснуў, нібы ў ваду капнуў. Дымчанка не спаў. Ён паказаў і з боку на бок круціўся, нібы пад ім была не мяккая канапа, а гара металічная лому. Думкі, чарнейшыя за тую фарбу, якую ён пафарбаваў валасы, снавалі ў галаве: «Пражыў з Галінай дваццаць тры гады... Дзеці выраслі... Яна, безумоўна, у аспірантур магта застацца, учуюна магта быць. Ды не, паехала за мною аж на край свету. І ўсё сваё жыццё мне аддавала. Мне... дзеці... А я? Характарамі не сыйшліся... І што я ў той Вівы знайшоў? Муха-сакатуха! Дзяўчына снадніца!». Андрэй Аляксандравіч вярнуўся з боку на бок і намагаўся сабе супакоіць. — Затое Віва добрая, мілая. Я, можа, усё жыццё марыў пра такую красуню; можа, гэта першае і апошняе вялікае каханне ў маім жыцці... А я праіду бокам? І супакоіцца не мог. Успомніў дацэнта Мілітопальскага, успомніў, як таго ашукваў маладая жонка, і ажно зубамі заскрыгатаў ад крыўды. Ну, добра, няхай Віва не такая, няхай яна не будзе яго ашукваць, але што, як уздумаецца ёй пабегчы з ім па пакой? Або пачне захапляцца альпінізмам? І дзядзюшка паспявае за ёю на Казбек? Яна маладая, ёй нічога, а ён абавязкова сарвецца, паліць і бездзянь і разаб'ецца... І за што? Ён разаб'ецца, а Віва выйдзе замуж. За якога-небудзь дваццаціп'ятгадовага хланічкі. І ўсё знаёмым і сёбрам толькі галавы пакавіваць. А Федзя сказаў: «Так яму, дурню, і трэба! Я-ж яму гаварыў: не лезь на Казбек! У тваіх гадах гэта-ж шкодна!»

Пераклаў з украінскай мовы П. КАВАЛЕУ.

Шукаць новыя формы музычнай прапаганды

Выкананнем геніяльнага твора савецкай музычнай класікі — Дзевятай сімфоніі Бетховена і канцэрта для фартэпіяно з аркестрам Шумана зачынаўся канцэртны сезон Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Можна ўспрымаць гэты канцэрт, што сімфонічны вечар ў мінулым сезоне прайшоў на больш высокім мастацкім узроўні, чым у папярэднім годзе. Праслухана намала цікавых і рознастайных праграм, якія сведчаць аб плённай рабоце маладога, энергічнага кіраўніка сімфонічнага аркестра С. Пракоф'ева, яго-ж сёіта з балеты «Золушка» Дзевятая сімфонія Д. Шостакавіча, канцэрт для фартэпіяно з аркестрам Г. Галіцына і іншыя. З Беларускай твораў выканана Другая сімфонія Р. Пукста, кантата «Беларусь» А. Багатырова, Пятая сімфонія М. Аладава і іншыя. Рэвалюцыйна ў мінулым канцэртным сезоне было выступленне ў Мінску таленавітага музыканта Савецкага Саюза — піяніста Л. Сосіна, М. Грынберг, скарпача І. Аістрака, віяланчэліста Д. Шафрана, дырыжора Л. Гізыбурга, А. Стасевіча і іншых. З вяртэннем у Мінск выступілі чэхаславацкі квартэт В. Лаўры, румынскія і чэшскія артысты, венгерскі дырыжор Андраш Коралзі і іншыя. Апошні канцэрт сезона, у

В. Дуброўскага і дырыжора Б. Афанасьева. Аркестр філармоніі паказвае расчутым творчым калектывам. Павысілася якасць гучання, палепшыўся строй, значна глыбейшая стала трактоўка асобных твораў. У праграме канцэртаў мінулага сезона руская класічная музыка была прадстаўлена творамі Глінкі, Чайкоўскага, Скрябіна, Глазунова, Рахманінава і іншых. З вялікай увагай слухалі мінчане кантату «Вясна» Рахманінава ў выкананні латышкаў харавой капелі і нашага сімфонічнага аркестра. Дастойнае месца ў праграме канцэртаў заняла і заходнеўрапейская класічная музыка. Выконваліся творы Моцарта, Бетховена, Берліоза, Ліста, Шумана, Штрауса і іншых.

Да вынікаў канцэртнага сезона ў Мінску Спраўдным музычным святам з'явілася выкананне «Раквіема» Моцарта, Беларускай харавая капела пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Р. Шырмы прадманстравала высокую выканавую культуру. Натхніна прагучаў «Манфрэд» Шумана ў выдатным выкананні Ленінградскай акадэмічнай капелі. Слухачы пазнаёміліся з выдатнымі творамі савецкай музыкі, такімі, як Сёмая сімфонія выкананні Дзевятай сімфоніі Бетховена і канцэрт для фартэпіяно з аркестрам Шумана, прадманстравалі мастацкія поспехі нашых асабных калектываў рэспублікі і ўзросшыя эстэтычныя запатрабаванні шырокай колаў слухачоў. Выкананне Дзевятай сімфоніі сведчыць аб вялікай і сур'ёзнай рабоце сімфонічнага аркестра і Дзяржаўнай харавой капелі БССР. Натхніна, рытмічна выразна прагучала першая частка сімфоніі. Добра перададзеныя яе асноўныя музычныя вобразы — гераічная першая тэма і група матываў другой партыі. Вельмі яркае і моцнае ўражанне пакінула і другая частка сімфоніі — скерцо. Асабліва свежа данесена да слухачоў мелодыя сярэдняга раздзела скерцо. У трэцяй частцы дырыжор здолеў падкрэсліць не толькі глыбокую лірыку і рамантычны настрой, але і паглыблены роздум. Шырока паўмянае, меладыйнае трэцяя частка адыльява добра данясеная як струнай, так і аркестра. Аднак хацелася-б, каб струнная група межа больш чыстымі і элітычнымі, а галоўнае — больш моцнае гучання. Апошняя частка сімфоніі ў выкананні аркестра, харавой капелі і салістаў Р. Вол (са-спрано), Г. Пракоф'ева (меса-спрано), М. Шуміцкага (тэнар), В. Юрэнца (бас) прагучала з вялікай мастацкай сілавой, Харавая капела яшчэ раз пераканальна паказала, што яна з'яўляецца першакласным творчым калектывам. У такой-ж меры тэма адносіцца і да салістаў. Нягледзячы на вялікіх вакальных цяжкасці ўсіх сольных партый, яны былі выкананы з вялікім унутраным пацудоўнем. Дырыжор В. Дуброўскі — сур'ёзна і ўдумлівы мастак. Можна асправаць тую іх інту трактоўку, але нельга сказаць, што яна не прадуманая або выпадковая. Усе творы, якія ён выконваў, сведчаць аб вялікай яго рабоце. Дзевятую сімфонію Бетховена дырыжор праўдні на добрым мастацкім узроўні. Захапляючыся часам дэталі, асобнымі галасамі, асабліва ў першай частцы, ён ніколі не траціць зглята маюнка. Чула і ўважліва праўдні В. Дуброўскі і першае аддзяленне музычнага вечара, у якім выконваліся канцэрт для фартэпіяно з аркестрам Шумана з уадама дацкай піяністкі Вібіке Варлеу. Апошні сімфонічны канцэрт сезона, як і іншыя канцэртны, паказаў урасуючы выканавую культуру двух буйнейшых творчых калектываў Беларускай Праўды, мы павінны сказаць, што аслучнасць уласнай канцэртнай залы ў Мінску вельмі пераважнае філармоніі ўзяць яшчэ вышэй сваю канцэртную дзейнасць. Разам з тым ёсць рад недахопаў, якія залежаць ад самой філармоніі. Гаворка ідзе перш за ўсё аб больш актыўнай і мэтанакіраванай прапагандае Беларускай савецкай музыкі. Не скарэ, што па віне філармоніі часам вельмі цікавыя творы Беларускай кампазітараў не выконваюцца. Ужо даўно не выконваліся трэцяя сімфонія М. Аладава, Я. Цікоцкі і П. Падкавырава, кантаты «Сказ пра мядзведзіку» і «Вядрускі партызанам» А. Багатырова, другі канцэрт для фартэпіяно з аркестрам Д. Камінскага, урэйкі з балеты «Князь-вожар» В. Захарова. Хацелася-б, каб аркестр філармоніі і салісты операга тэатра паказалі ў канцэртным выкананні фрагменты з опер «Машэка» Р. Пукста і «Андрэй Касцянец» М. Аладава. Думаемся, поспех, якога дасягнула філармонія, будзе заапамаваны і развіццё ў новым сезоне. Неабходна, каб кіраўнікі канцэртнай арганізацыі смелай шукалі новыя, больш рознастайныя формы музычнай прапаганды. Б. СМОЛЬСКІ.

На эдымку: выступленне дацкай піяністкі В. Варлеу ў суправаджэнні аркестра.

У ДУБРОВЕНСКИМ РАЙОНЕ

Паляпшаецца абслугоўванне чытачоў Рэаній бібліятэка створана 21 бібліятэка-перасоўка, з якіх 16 — у калгасах і 5 — у аддзелах прадрываўства. Іх паслугамі карыстаюцца 540 чытачоў. Асабліва добра працуюць перасоўкі ў калгасах імя Хрушчова, імя Кірава, «Радзіца», на ішчэбным завозе, райромкомбінате і ў лагарным дэле. Падпісныя выданні — салу Днямі ў аддзел паліцескіх выданняў кніжнага магазіна № 10 Віцебскага аблспіагандапа ступіла чарговая партыя новых кніг для падпісчыкаў. А іх тут намала — старыя калгасцы, аграмыны, рабочыя, служачыя, настаўнікі, хатнія гаспадыні. Старыя калгасцы імя Варшавы і т. лешчанка вылівае творы Лескова, Прышвіна, Шалахава, Жуля Верна, Майн Рыда і «Бібліятэка прыгожа». Многа мастацкай літаратуры атрымляюць галоўны аграмон Дубровенскі МТС т. Ваіцэленіч, настаўнік Ляднянскай сярэдняй школы т. Эрэнбург, хатняя гаспадыня т. Новікава і іншыя. Канцэрт для хлеларобаў Калектыв мастацкай самадзейнасці раённага Дома культуры наста выязджае ў сельскія клубы і хаты-чыталні. Нядаўна самадзейныя артысты пабывалі ў адным з буйнейшых калгасаў раёна — імя Хрушчова, дзе з поспехам выступілі перад хлеларобамі. У праграме былі аанаактовая камедыя А. Рышко «Гора чубата», Беларускае народнае песні і танцы, сучасныя частушкі, мастацкае чытанне. А. МАЦЫЛЕВІЧ.

Старэйшая бібліятэка рэспублікі

У адзін з майскіх вечароў 1927 года ў краінай закінута хаче адзі Вялікая Краткотка (цяперашні Слоніцкі раён) сабралася чалавек дзесяці сляна. Сабраліся ўспотай, каб староніе вока не заваявалі іх. Калі нехта шчыльна прычліў дзверы і запаліў газнічку, да стала падшоў Сямён Жыткевіч, акурата разгарнуў пажаўчую ад часу паперу і дастаў невялікую кніжку. Разгарнуў я ў тым месцы, дзе ляжала пасмачка кузель замест закладкі, і пачаў чытаць. Стаў таі чіх, што чуваць было, як пад самаю столу гудзеў муха. Ішоў час, пачы ў людзей загараіліся малейшы голас чыталніка. А хто там ідзе, а хто там ідзе? У агромістай такой грамадзе? — Беларусы? А што яны нясучы на худых плячах, На руках у крыві, на нагах у лапках? — Сваю крыву. А куды-ж нясучы гэту крыву ўсю. А куды-ж нясучы на паказ сваю? — На свет шыль. Вось так ужо не першы раз збіраліся ўспотай Краткотка. Тут, у краінай хаче, пры святле газік прагна чыталіся кнігі пра цяжкую сляжынскую долю, пра светлае жыццё простых людзей і там, за ўсходняй граінай, Калі позна ўчычы людзі пачалі збірацца дахаты, Рымгор Акулевіч сказаў: — Вось пачыталі мы тут, кожнае слова ў кнізе за душу бярэ. А шкада, што толькі дзесятак чалавек нас слухалі гэта. Патрэба, каб усе нашы людзі чыталі кнігі. Гэтыя словы прымусілі ўсіх задумацца. Да самай рэчы не разыходзілася з краінай хаче. У гэтую ноч нарадзілася думка аб стварэнні ў вёсцы народнай бібліятэкі. І яна была адкрыта ў маі 1927 года на срэдні саміх сляна. На чале бібліятэкі стаў селянін Сямён Акулевіч. Усёй вёскай адрамантавалі хату, сабралі кнігі сцінкі кніг Назвалі бібліятэку імя народнага паэта Янкі Купалы. Але нядоўга праіснавала народная бібліятэка. Як агно, баліліся ляскія паны росту культурнай і палітычнай свядомасці мас. Яны імкнуліся запісчыць усею праўду незалежнасці народа, яго імкненне да вяду. Па загаду польскіх улад бібліятэка хутка была закрыта. Але людзі па-ранейшаму збіраліся ўспотай, чыталі творы любімых пісьменнікаў і паэтаў. Рознымі шляхамі прывозілі кнігі ў дэлеку Краткотку. Іх купалі з-пад крыса на рынку ў Слоніме, прывозілі з сабой аднаўскоўчы-студэнты. З неярплівацю чакалі ў Краткотку прыезду на кніжыцу з Віленскай гімназіі будучага цудоўнага паэтаразвоўшчыка Валентына Таўлая. Ведалі, што ў пустымі рукамі ён не прыедзе. Будзе што пачытаць такога, што глыбока запале ў душу. Прывозілі кнігі і студэнты Аляксей Ігнатовіч, Іван Жыткевіч і іншыя. У 1939 годзе бібліятэка імя Янкі Купалы, нарэшце, свабодна і шырока расчыніла свае дзверы для тых, хто стварыў яе. За апошні час значна папоўніўся кніжны фонд бібліятэкі, які дзерж налічвае каля 6 500 экзэмпляраў. Лік чытачоў вырас да 420. Гаворачы пра бібліятэку, нельга не сказаць пра яе заагачыцца, цудоўнага энтузіяста сваёй справы Аляксандра Жыткевіча, які 12 гадоў жыццяна працуе на гэтай ганаровай пасадзе. Ён быў і адным з арганізатараў бібліятэкі ў цяжкай галаў панскіх няволі. Вялікая праца ўкладзена гэтым простым, шырым чалавекам у справу, якой ён аддае ўсяго сябе. Я. ФЛЯКС.

На радзіме Янкі Купалы

22 мая група студэнтаў Мінскага педагагічнага інстытута імя Горкага наведвала вёску Вяжыку Радшчовіцкага раёна, дзе нарадзіўся народны паэт Беларусі Янка Купала. Групу ўзначальваў старэйшы выкладчык педінстытута, загадчык кафедры Беларускай літаратуры Н. М. Пятровіч. У паездцы прынялі ўдзел студэнты трэцяга курса Беларускага аддзялення А Каўрус, В. Рабенкіч, В. Гетаў, К. Скурат і іншыя. Яны пабывалі ў доме-музеі імя Янкі Купалы. Экскурсавод т. Прыбытковя расказаў ім аб жыцці і творчасці выдатнага Беларускага песняра. Цёпла і задушэўнай была гутарка студэнтаў з жыхарамі вёскі Вяжыка, якія беражліва захоўваюць памяць свайго вялікага земляка. Наведваючы радзіму Янкі Купалы, студэнты вярнуліся ў Мінск поўным уражанню ад гэтай цікавай паездкі. Л. ЛЕАНДАУ.

З замежнай пошты

Будучыня кіно

Жорж Садуль — аўтар дванаццацітомнай гісторыі кінематографіі, буйнейшы ў свеце знаўца кінамастаўства Яго новая кніга «Цуды кіно» прысвечана ў асноўным развіццю тэхнікі кінематографіі. Газета «Лепр Франсэз» называе кнігу Жоржа Садуля (якая выйдзе ў свет у бліжэйшыя дні) энцыклапедыяй кінотэхнікі і яе развіцця. Газета друкуе вялікі раздзел з кнігі, прысвечаны будучай тэхніцы кіно, пад назвай «Кіно без апаратуры, плёнкі і экранна». У мінулым, — піша Садуль, — мы ведалі дзве эпохі развіцця кіно — нажом і гукавое. Аднак яны былі пабудаваны на тых-ж прыпынках адманстрацыі філмваў, і толькі цяпер надыходзіць час рашучай рэвалюцыі ў галіне кінематографічнага мастацтва. «Яшчэ ў 1948—49 гадах, — піша ён, — у розных лабараторыях ставіліся вопыты па стварэнню кіноапаратуры не фатараграфічных здымкаў, а інашга, больш спрашнага запісу святла і гуку. Увабілі спробы магнэтаронага запісу. Ва ўсім выпадку было ясна, што так сказаць, традыцыйнае ішлулоўдавае плёнкі нбы затрымлівае развіццё кінематографічнай тэхнікі і мастацтва. Развіццё электроннай тэхнікі ў наступныя гады дапамагае вырашыць гэтую задачу. Цяпер ужо можна гаварыць, што гэтая задача ў асноўным вырашана». «Некалькі тыдняў таму назад, — працягвае далей Садуль, — мне давялося прысутнічаць у Бруселі ў Міжнародным кіноінстытуце пры вырабаваных першых электронных кінематографічных апаратаў. Я бачыў дастакова добра перададзеныя кінокарціны (пакуль карыстаюцца электрычным узрушчым тэрмінам) праз электронны апарат. Я трымаў у руках гэты апарат, які нагадвае маленькі электрычны ліхтар (даўжыня 11 сантыметраў, шырыня 9 сантыметраў), ён механічна зражэсца. Я сам выконваў ролю кіноаперацыяна. Перадча выконвае вобразы ад звычайнага кіно-перадачы. І тут я зразумеў, што вялікі адманстрацыйны апарат і ішлулоўдавае плёнкі аджываюць у кінематографіі свай вёк». Садуль не закранае самай тэхнікі электроннага запісу, ён гаворыць аб тым, што гэты тэхніка пакуль складаная і не зусім лёгка разразумелай непалыхтыванаму чытачу. Але ён лічыць, што электронныя апараты — рэальныя рч, і, як відаць, яны вельмі хутка будуць укаранены ў жыццё. У сувязі з гэтым ён гаворыць аб тым новым, што прынесае электронная тэхніка ў развіццё кінематографіі як «соямільнага інстытута». «Відавочна, — піша Садуль, — кінозалы працуюць сваё апошняе дзесяцігоддзе. Невялікія электронныя прыборы дазваляюць дэманстраваць філмы ў любой кватэры, і кіно ў сваіх вонкавых формах наблізіцца да радыёперадачы і тэлебачання». Садуль прапануе перадаць тэхнічным і мастацкім сілам Францыі і іншых капіталістычных краін падрыхтаваць да гэтай адказнага моманту. Ён расказвае, у прыватнасці, аб тым, што варты электроннага кіно рабіліся і ў Амерыцы, і што гэта, па яго словах, «вельмікіла паніку ў Галіюдз». Справа, аказваецца, у тым, што адзін з істотных момантаў панавання Галіюда — манопольна плёнкі Калі гэтае пытанне адпазе, калі кіно будзе стварана на іных прыпынках, працэс кіноапрацоўцы спрэсціцца і будзе больш танным, талы галіюдскія і іныя манопольні могуць страціць свай навуковы ўплыў. І Садуль прапануе адманстрацыйны кіноапрацоўшчыкам і групам падрыхтавацца да гэтай адказнага моманту. Так аджывае свай вёк кіноапарат і плёнкі разам з кіноаграфіяй. У далейшым, на думку Садуля, аджыве свай вёк і экран. Справа не толькі ў тым, што кіно можа будзе паказваць у любым пакой, на любой сцяне. «Тэхнічная навукавая думка», — піша Садуль, — усё больш і больш імкнецца да таго, каб зрабіць адлюстраванне аб'ёмным, каліравым, якое цалкам адпавядае-б рэальнаму жыццю. Кіно ў гэтым сэнсе наблізіцца да тэатра, але да тэатра, не абмежаванага вузкімі рамкамі сцены. Будучае кіно будзе перадаваць рэальныя калорыяныя выпуклыя і сфэрычныя жыццёвыя вобразы на ўсёй тэатр, якая даступна нашаму воку». Садуль указвае на ішы рад вопытаў у гэтым плане, якія ён сам наглядваў. Вяломы поспехі панарамнага кіно, якое існуе ў некаторых буйнейшых гарадах, а таксама аб'ёмнага кіно, Аднак гэтыя прыпынкі пакуль існуюць пасобна. Садуль піша аб так званай «чыркараме» Вельта Дзіснэя. У «чыркараме» экран ажывае ўсё тэатр, і праекцыі (звычайна кіноапарата) адбываюцца прыкладна з 30 кропкаў. Тыз-ж меркаванні больш шырока развіццё прафесарам Нібургам, у яго прыпынкі сфэрычнага кіно. У сфэрычным кіно дасягнута залучэнне прыпынкі «чыркарамы» з аб'ёмным кіно і выкарстаннем рознастайнасці колеру. Вопыты сфэрычнага кіно ака-

На радзіме Янкі Купалы

была гутарка студэнтаў з жыхарамі вёскі Вяжыка, якія беражліва захоўваюць памяць свайго вялікага земляка. Наведваючы радзіму Янкі Купалы, студэнты вярнуліся ў Мінск поўным уражанню ад гэтай цікавай паездкі. Л. ЛЕАНДАУ.

З замежнай пошты

Будучыня кіно

Жорж Садуль — аўтар дванаццацітомнай гісторыі кінематографіі, буйнейшы ў свеце знаўца кінамастаўства Яго новая кніга «Цуды кіно» прысвечана ў асноўным развіццю тэхнікі кінематографіі. Газета «Лепр Франсэз» называе кнігу Жоржа Садуля (якая выйдзе ў свет у бліжэйшыя дні) энцыклапедыяй кінотэхнікі і яе развіцця. Газета друкуе вялікі раздзел з кнігі, прысвечаны будучай тэхніцы кіно, пад назвай «Кіно без апаратуры, плёнкі і экранна». У мінулым, — піша Садуль, — мы ведалі дзве эпохі развіцця кіно — нажом і гукавое. Аднак яны былі пабудаваны на тых-ж прыпынках адманстрацыі філмваў, і толькі цяпер надыходзіць час рашучай рэвалюцыі ў галіне кінематографічнага мастацтва. «Яшчэ ў 1948—49 гадах, — піша ён, — у розных лабараторыях ставіліся вопыты па стварэнню кіноапаратуры не фатараграфічных здымкаў, а інашга, больш спрашнага запісу святла і гуку. Увабілі спробы магнэтаронага запісу. Ва ўсім выпадку было ясна, што так сказаць, традыцыйнае ішлулоўдавае плёнкі нбы затрымлівае развіццё кінематографічнай тэхнікі і мастацтва. Развіццё электроннай тэхнікі ў наступныя гады дапамагае вырашыць гэтую задачу. Цяпер ужо можна гаварыць, што гэтая задача ў асноўным вырашана». «Некалькі тыдняў таму назад, — працягвае далей Садуль, — мне давялося прысутнічаць у Бруселі ў Міжнародным кіноінстытуце пры вырабаваных першых электронных кінематографічных апаратаў. Я бачыў дастакова добра перададзеныя кінокарціны (пакуль карыстаюцца электрычным узрушчым тэрмінам) праз электронны апарат. Я трымаў у руках гэты апарат, які нагадвае маленькі электрычны ліхтар (даўжыня 11 сантыметраў, шырыня 9 сантыметраў), ён механічна зражэсца. Я сам выконваў ролю кіноаперацыяна. Перадча выконвае вобразы ад звычайнага кіно-перадачы. І тут я зразумеў, што вялікі адманстрацыйны апарат і ішлулоўдавае плёнкі аджываюць у кінематографіі свай вёк». Садуль не закранае самай тэхнікі электроннага запісу, ён гаворыць аб тым, што гэты тэхніка пакуль складаная і не зусім лёгка разразумелай непалыхтыванаму чытачу. Але ён лічыць, што электронныя апараты — рэальныя рч, і, як відаць, яны вельмі хутка будуць укаранены ў жыццё. У сувязі з гэтым ён гаворыць аб тым новым, што прынесае электронная тэхніка ў развіццё кінематографіі як «соямільнага інстытута». «Відавочна, — піша Садуль, — кінозалы працуюць сваё апошняе дзесяцігоддзе. Невялікія электронныя прыборы дазваляюць дэманстраваць філмы ў любой кватэры, і кіно ў сваіх вонкавых формах наблізіцца да радыёперадачы і тэлебачання». Садуль прапануе перадаць тэхнічным і мастацкім сілам Францыі і іншых капіталістычных краін падрыхтаваць да гэтай адказнага моманту. Ён расказвае, у прыватнасці, аб тым, што варты электроннага кіно рабіліся і ў Амерыцы, і што гэта, па яго словах, «вельмікіла паніку ў Галіюдз». Справа, аказваецца, у тым, што адзін з істотных момантаў панавання Галіюда — манопольна плёнкі Калі гэтае пытанне адпазе, калі кіно будзе стварана на іных прыпынках, працэс кіноапрацоўцы спрэсціцца і будзе больш танным, талы галіюдскія і іныя манопольні могуць страціць свай навуковы ўплыў. І Садуль прапануе адманстрацыйны кіноапрацоўшчыкам і групам падрыхтавацца да гэтай адказнага моманту. Так аджывае свай вёк кіноапарат і плёнкі разам з кіноаграфіяй. У далейшым, на думку Садуля, аджыве свай вёк і экран. Справа не толькі ў тым, што кіно можа будзе паказваць у любым пакой, на любой сцяне. «Тэхнічная навукавая думка», — піша Садуль, — усё больш і больш імкнецца да таго, каб зрабіць адлюстраванне аб'ёмным, каліравым, якое цалкам адпавядае-б рэальнаму жыццю. Кіно ў гэтым сэнсе наблізіцца да тэатра, але да тэатра, не абмежаванага вузкімі рамкамі сцены. Будучае кіно будзе перадаваць рэальныя калорыяныя выпуклыя і сфэрычныя жыццёвыя вобразы на ўсёй тэатр, якая даступна нашаму воку». Садуль указвае на ішы рад вопытаў у гэтым плане, якія ён сам наглядваў. Вяломы поспехі панарамнага кіно, якое існуе ў некаторых буйнейшых гарадах, а таксама аб'ёмнага кіно, Аднак гэтыя прыпынкі пакуль існуюць пасобна. Садуль піша аб так званай «чыркараме» Вельта Дзіснэя. У «чыркараме» экран ажывае ўсё тэатр, і праекцыі (звычайна кіноапарата) адбываюцца прыкладна з 30 кропкаў. Тыз-ж меркаванні больш шырока развіццё прафесарам Нібургам, у яго прыпынкі сфэрычнага кіно. У сфэрычным кіно дасягнута залучэнне прыпынкі «чыркарамы» з аб'ёмным кіно і выкарстаннем рознастайнасці колеру. Вопыты сфэрычнага кіно ака-

Свята ў Краткотцы